

ДОКУМЕНТ ЗА ПОЛИТИКИ

DOKUMENT PËR POLITIKA

POLICY PAPER

**КЛУЧНИТЕ СИСТЕМСКИ ПРАЗНИНИ И
МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА
ЦЕЛОКУПНАТА СРЕДИНА ВО ОПШТЕСТВОТО,
ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТА НА НОВИНАРИТЕ
И МЕДИУМСКИТЕ РАБОТНИЦИ**

**ZBRAZËTIRAT KYÇE SISTEMORE DHE ZGJIDHJET
E MUNDSHME PËR PËRMIRËSIMIN E AMBIENTIT
NË SHOQËRI NË ASPEKT TË SIGURISË SË
GAZETARËVE DHE PUNONJËSVE MEDIATIK**

**KEY SYSTEM GAPS AND POSSIBLE SOLUTIONS
TO IMPROVE THE OVERALL ENVIRONMENT
IN SOCIETY IN TERMS OF THE SAFETY OF
JOURNALISTS AND MEDIA WORKERS**

Автор / Autori / Author: Оља Ристова / Olja Ristova

Скопје / Shkupi / Skopje

Јануари / Janar / January 2022

ДОКУМЕНТ ЗА ПОЛИТИКИ

**КЛУЧНИТЕ СИСТЕМСКИ ПРАЗНИНИ И
МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА
ЦЕЛОКУПНАТА СРЕДИНА ВО ОПШТЕСТВОТО,
ОД АСПЕКТ НА БЕЗБЕДНОСТА НА НОВИНАРИТЕ
И МЕДИУМСКИТЕ РАБОТНИЦИ**

Автор: Оља Ристова

Скопје

Јануари 2022

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Наслов: Клучните системски празнини и можни решенија за подобрување на целокупната средина во општеството, од аспект на безбедноста на новинарите и медиумските работници - документ за политики

Автор: Оља Ристова

Издавач: Здружение на новинарите на Македонија

Проект: Безбедни медиумски работници за квалитетно новинарство во Северна Македонија

Лектор: Маја Катарова Апостолова

Печати: Графотреид доо Скопје

Тираж: 150

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка од Балканскиот фонд за демократија, проект на Германскиот Маршалов фонд на Соединетите држави и Амбасадата на Кралството Норвешка во Белград. Мислењата изразени во оваа публикација нужно не ги претставуваат оние на Амбасадата на Кралството Норвешка, Балканскиот фонд за демократија, Германскиот Маршалов фонд на Соединетите држави или нејзините партнери.

СОДРЖИНА

Вовед	6
1. Безбедност на новинарите во Република Северна Македонија.....	8
2. Статистички преглед.....	10
3. Правна рамка за безбедност на новинарите и медиумските работници.....	16
4. Примери за добри практики во други држави.....	19
5. Родови специфики на онлајн-нападите.....	20
6. Пресуди на ЕСЧП.....	21
Препораки.....	22
Библиографија.....	24

Нападите врз новинарите и други медиумски работници претставуваат особено сериозни повреди на човековите права бидејќи се насочени, не само кон поединци, туку и ги лишуваат другите од своето право да примаат информации и со тоа се ограничува јавната дискусија, која е во срцевината на една плуралистичка демократија¹. Слободата на медиумите е интегрален елемент на глобалната безбедност и просперитет. На граѓаните им се потребни слободни медиуми, кои ќе известуваат слободно и со точни информации. Во државите каде што има слободни медиуми, општествата се карактеризираат како попресперитетни. Многу често проблемот е во владините политики и правната рамка, која е недоволна или рестриктивна, поради која новинарите и медиумските работници не се чувствуваат безбедно при вршењето на својата работа.

Насилството врз новинарите и медиумските работници во последната декада е во постојан пораст. Имено, според Годишниот извештај на Советот на Европа од 2021 година за Промовирање и заштита на новинарството и безбедноста на новинарите², во 2020 година се заведени повеќе од 200 напади на новинари за време на пандемијата во Европа, напади кои имаат сериозно влијание врз независноста на новинарството. Половина од нападите се однесуваат на најтешките и најштетни повреди на слободата на медиумите, како убиства, сериозни закани по животот и физички напади. Нападите многу често не се добро истражени од страна на надлежните институции и органи, од тие причини сторителите остануваат неказнети, додека, пак, дел од новинарите поради недоверба во институциите не ги пријавуваат.

Според регистарот на Здружението на новинарите на Македонија, во периодот од 2018 до 2020 година, во Република Северна Македонија се регистрирани вкупно 21 напад на новинари и медиумски работници³, кои опфаќаат физички закани, вербални закани, малтретирање, закани по животот, како и закани врз медиуми и новинарски организации. Во последната година е зголемен бројот на вербални и онлајн-напади.

Целта на ова истражување е да се анализира дали има јасна законска рамка со која се криминализира насилството врз новинарите, колку и кои облици на заштита нуди сегашното законодавство, дали ефикасно дејствуваат сите надлежни органи, дали функционираат законски пропишаните механизми

- 1 Водич за спроведување за одбрани теми од столбовите Заштита и Гонење од Насоките за Препораката CM/Rec(2016)4 за заштита на новинарството и безбедноста на новинарите и другите медиумски работници DGI(2020)11, Совет на Европа, јуни 2020
- 2 Годишниот извештај на партнерските организации на Советот на Европа за Промовирање и заштита на новинарството и безбедноста на новинарите, Совет на Европа, април 2021 година
- 3 Милан Спировски, Верче Тодоровска-Костовска, Показатели за степенот на слобода на медиумите и за безбедноста на новинарите во 2020, Здружение на новинарите на Македонија, Скопје, 2020, стр.26

на заштита и дали надлежните органи, полицијата, јавното обвинителство и судот ги имплементираат законите во насока на превенција и заштита на правото на живот, физички и морален интегритет, слободата на изразување и нивните сродни права.

Изработката на овој документ се спроведе преку правна анализа на домашното законодавство релевантно за заштита на физичкиот и морален интегритет на новинарите и други медиумски работници, анализа на усогласеноста на домашното законодавство со меѓународните стандарди во оваа област, со посебен акцент на стандардите за заштита на жените новинарки и другите медиумски актерки-жени од родово-базирани опасности во текот на нивната работа. Извршена е анализа на податоците добиени со барање за пристап до јавни информации од МВР на РСМ, основните судови и основните јавни обвинителства, како и анализа на релевантни и јавно објавени податоци од владини институции и граѓански организации и здруженија за реакција на правосудните органи по пријавените напади врз новинари и други медиумски работници до надлежните институции.

1 БЕЗБЕДНОСТА НА НОВИНАРИТЕ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Кarakterистично за нападите на новинарите во Северна Македонија, како и во сите земји, а посебно во европските, е дека кон нив не се пристапува со потребниот степен на сериозност од страна на надлежните државни органи. Многу мал број случаи⁴ имаат судска разрешница, додека поголемиот дел од пријавените случаи за напади на новинари завршуваат со пријавата во МВР или во основните јавни обвинителства, без да бидат проследени до судот или, пак, се отфрлаат.

Случаите што се во прилог на тезата на неказниност на сторителите, кои во различна форма извршиле напад врз новинари и медиумски работници значајни за Северна Македонија низ годините, се следните:

- На ден 24.12.2012 година, од Собранието на Македонија, каде што се расправаше по предлог-буџетот за 2013 година, собраниското обезбедување влезе во галеријата каде што беа сместени новинарите и медиумските работници и дел од нив исфрли со употреба на сила, а меѓу нив и тогашниот претседател на Здружението на новинарите, Насер Селмани. Здружението на новинарите поднесе претставка до Уставниот суд на Македонија за повреда на членот 16 од Уставот, но судот одлучи дека нема повреда на овој член, кој гарантира дека цензурата е забранета, а се гарантира пристапот до информации⁵. Поведена е постапка пред Европскиот суд за човекови права, Селмани и други против Република Македонија, по што судот донел пресуда со која констатирал повреда на член 6 и член 10 од ЕКЧП и ја задолжил државата да им плати по 5.000 евра на жалителите⁶.
- Новинарот Томислав Кежаровски беше осуден за текст што го објавил во ноември 2008 година, во тогашниот двонеделен магазин „Репортер 92, кој е карактеристичен случај за казнување новинар со затворска казна при вршење на својата работа.
- Настаните од 27 април 2017 година се доказ за положбата и третманот на новинарите во Северна Македонија. По упадот на претставници на Граѓанската иницијатива „За заедничка Македонија“, во Собранието на Република Македонија физички беа нападнати новинари и медиумски работници. Кон крајот на април 2020 година, тројца новинари - Наташа Стојановска, Душица Мрѓа и Горан Трпеноски, жртви на насилниот упад

4 Пример, според табела 1 со податоци од МВР во 2020 година биле поднесени 10 пријави до МВР во кои оштетени се новинари, додека според табела 3 со податоци од Основен кривичен суд Скопје, во 2020 година е процесуиран само еден случај до судот.

5 Горан Ризаов, Призма, 24 декември 2014 година <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsрnriot-ponedelnik/>

6 Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://biroescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>

во Собранието на 27 април 2017 година, поднесоа приватна тужба против државата поради повреда на правото на слобода на изразување и за надомест на нематеријална штета⁷. По донесувањето на првостепената пресуда се огласи ЗНМ и соопшти дека пресудата за настаните од 27 април 2017 г. во Собранието ја оценува како срамотна, на штета на новинарите и на слободата на изразување во нашата земја и најави дека за пресудата ќе ги извести сите релевантни меѓународни организации⁸.”

- Карактеристичен случај се вербалните закани упатени до новинарката на Аџон Мери Јордановска и уредничката на ТВ Алфа Искра Коровешовска од истиот сторител, кој е меѓу ретките што има судска разрешница со правосилна судска одлука.
- Во текот на 2020 година регистрирани се два случаи на закани по живот кон новинарот Горазд Чомовски од ТВ24 и новинарката Алмедина Исмаили од ТВ21 за кои нема судска разрешница.
- Во 2020 година зголемени се онлајн-заканите и нападите кон жени новинари, регистрирани се закани кон Тања Милевска од МИА и Мирослава Бурнс од Слободен печат.

Во статистиките на државните органи и на граѓанските организации не е забележан случај на убиство кон новинар. Иако нема таков случај, сепак треба да се преземат мерки на превенција и заштита на нападите врз новинарите, која ќе резултира со откривање на сторителите, темелна истрага од страна на државите на прогонот и спроведување судска постапка. Ова особено треба да се им предвид бидејќи речиси секогаш предубиствата на новинари претходеле закани кон нив, па од тие причини, државните органи, полицијата и обвинителствата, закани кон новинарите треба да ги сфаќаат сериозно, да водат евиденција и да постапуваат по пријавите. Во таа насока треба да се земе предвид дека и закани ја менуваат својата форма. Пред почнувањето на масовната употреба на интернетот, закани се манифестирале со пресретнување во темни улички, по телефон, физички напад, а сега со масовната употреба на социјалните мрежи, закани се претежно онлајн и државните органи треба да имаат сериозен пристап кон овие пријави.

7 Опсерваторија на македонски реформи, 02 јуни 2020 година, пристапено на 15 декември 2021, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasilnitsite-od-27-april/>

8 Здружението на новинарите на Македонија – ЗНМ, соопштение од 11 декември 2020 година, пристапено на 15 декември 2021 година <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>

2 СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД

За потребите на оваа анализа беа испратени барања за пристап до информации од јавен карактер до Министерството за внатрешни работи, до сите основни јавни обвинителства и до сите основни судови во Северна Македонија. Во барањата беа поставени следните прашања: колку пријави/кривични пријави за напад на новинари или медиумски работници се поднесени до МВР или до Основното јавно обвинителство, колку обвиненија се поднесени до судот или колку постапки се водени, во периодот на 2019 и 2020 година и од 1 јануари 2021 година до 30 октомври 2021 година; за кои кривични дела се пријавени сторителите, односно дали се поднесени кривични пријави/обвиненија и дали се водени постапки за сторени кривични дела: Убиство од чл.123, Телесна повреда од чл.130, Тешка телесна повреда од чл.131, Присилба чл.139, Противправно лишување од слобода чл.140, Загрозување на сигурноста чл.144 или за некое друго кривично дело предвидено во Кривичниот законик, во кое како жртва - оштетен е новинар или медиумски работник; дали се поднесени кривични пријави/обвиненија од Секторот за компјутерски криминал при МВР или од ОЈО за закани сторени преку информатички систем кон новинари или медиумски работници, согласно чл.144 ст.4 од КЗ - Загрозување на сигурноста; колку од подносителите на кривичните пријави, односно жртви или оштетени се жени - новинари или медиумски работници; колку од пријавите се процесуирани до ОЈО или до надлежниот основен суд; дали постои посебен оддел или инспектори/обвинители/судии, кои се обучени/специјализирани да постапуваат за кривични дела сторени кон новинари и медиумски работници.

Податоците од сите одговори се внесени во една ексел-табела, додека во три посебни табели се издвоени податоците од МВР, основните јавни обвинителства и судовите, кои се релевантни за оваа анализа.

Табела 1: Одговор од МВР на барањето за пристап до информации од јавен карактер

Година	2018	2019	2020	2021
Број на пријави	10	15	10	8
Предупредување	3	7	3	
Известување ОЈО	4	1	1	1
Кривична пријава до ОЈО			3	3
Прекршок	2	2	2	1
Службена белешка		3		
Загрозување на сигурноста (член 144)			3	
Загрозување на сигурноста (член 144 став 4)				2
Онлајн или вербални закани			9	5
Повреда на авторско право и сродни права				1

Министерството за внатрешни работи, во својот одговор ја опфатило и статистиката за 2018 година, иако не беше наведена во барањето. Се забележува дека во 2018 и во 2019 година нема поднесени кривични пријави, додека во 2020 и во 2021 година се поднесени по 3 кривични пријави до надлежното јавно обвинителство. За другите регистрирани случаи се издадени вкупно 13 предупредувања, потоа поднесени се вкупно 7 известувања до ОЈО и вкупно 7 прекршочни пријави.

Статистиката на МВР покажува дека во 2020 година се регистрирани вкупно 9 онлајн и вербални закани, од кои 3 по пријава за кривично дело Загрозување на сигурноста од чл.144 од Кривичниот законик. За 2021 година се регистрирани 5 онлајн и вербални закани, од кои 2 за кривично дело Загрозување на сигурноста од чл.144 ст.4 од Кривичниот законик.

Се забележува прогрес во пријавувањето на онлајн-заканите од страна на новинарите и зголемен број процесуирани кривични пријави од МВР до надлежното јавно обвинителство за кривични дела во кои оштетени или жртви се новинари.

Од друга страна се забележува намалување на бројот на пријавите од 2019 година до 2021 година. Оваа анализа не може да даде одговор на прашањето од кои причини е намален бројот на пријавите, во смисла дали е зголемена недовербата кон институциите, дали станува збор за помал број напади или можеби причината е зголемена активност на постапувањето на државните органи.

Во одговорот на МВР, посебно се потенцира дека на 29.12.2017 година е склучен Меморандум за соработка за преземање активности за подобрување на состојбите меѓу МВР и ЗНМ по што помошник-министерот за односи со јавност е назначен и за лице задолжено за итна реакција за каков било проблем што го имаат новинарите.

МВР не дава одговор на прашањето дали има обучени полициски службеници или инспектори што ќе бидат надлежни за постапување по пријави од страна на новинари и медиумски работници, но наведува дека „МВР ги обработува, како случаите што се регистрирани во полициските станици, така и пријавите доставени до Секторот за компјутерски криминал и дигитална форензика, кои може да се пријават по службена должност, а по кои претходно било можно да се постапува само доколку биле пријавени во полициска станица“.

Табела 2: Одговор од ОЈО Скопје на барањето за пристап до информации од јавен карактер

Година	Не е наведена година
Број на кривични пријави	5
Број на обвинителски постапки	8
Број на кривични постапки	2
Оштетени новинари по пријава	8
Број на оштетени од женски пол	6
Број на оштетени од машки пол	2
Загрозување на сигурноста (член 144 т.4 од КЗ)	2
Учество во толпа од чл.285 ст.2	1
Пресуда	2
Правосилни	1
Затвор	2

За потребите на оваа анализа беа испратени барања за пристап до информации од јавен карактер до сите 22 основни јавни обвинителства во Северна Македонија. Одговори доставија 16 јавни обвинителства, меѓу кои и ОЈО Скопје.

Сите одговори на јавните обвинителства, со исклучок на ОЈО Скопје, се идентични и ќе бидат заедно образложени. Одговорот на ОЈО Скопје, кој се разликува од сите други одговори на останатите јавни обвинителства, ќе биде посебно анализиран.

Во одговорите на 15 јавни обвинителства се наведува дека во периодот за годините 2019, 2020 и од 1 јануари до 30 октомври 2021 година не се поднесени кривични пријави за напад на новинари или медиумски работници, нема пријави за кривични дела Убиство од чл.123, Телесна повреда од чл.130, Тешка телесна повреда од чл.131, Присилба чл.139, Противправно лишување од слобода чл.140, Загрозување на сигурноста чл.144 или за некое друго кривично дело предвидено во Кривичниот законик, во кое како жртва - оштетен е новинар или медиумски работник, не се поднесени кривични пријави од Секторот за компјутерски криминал и дигитална форензика при МВР за закани сторени преку информатички систем кон новинари или медиумски работници, согласно чл.144 ст.4 од КЗ – Загрозување на сигурноста; нема пријави каде што жртви или оштетени се жени - новинари или медиумски работници, нема процесуирани пријави до надлежниот основен суд; не постои посебен оддел или обвинител/и што се обучени/специјализирани да постапуваат по кривични пријави за кривични дела сторени кон новинари и медиумски работници.

Во одговорот на ОЈО Скопје не се дадени информации по години како што беше побарано. Според доставените информации, во периодот за годините 2019, 2020 и од 1 јануари до 30 октомври 2021 година биле поднесени 5 кривични пријави. Со оглед дека оштетени биле 8 новинари/медиумски работници, биле водени 8 јавнообвинителски постапки, но биле поднесени само 2 обвиненија до Основниот кривичен суд.

Од вкупно 8 јавнообвинителски постапки, во 3 се преземаат дејствија во предистражна постапка, во 2 со резолуција е утврдено дека нема место за јавнообвинителска интервенција⁹, во една постапка е утврдено дека за пораките упатени преку социјалната мрежа Телеграм не било поднесено обвинение, бидејќи тие претставуваат само клевета и навреда, кои се декриминализирани и оштетените може да бараат заштита во граѓанска постапка и за 2 постапки се поднесени обвиненија.

ОЈО Скопје ја дополнува листата на кривични дела што можат да се сторат против новинар/медиумски работник, со информација дека е поднесено обвинение против 7 лица за кривично дело Учество во толпа од чл.285 ст.2 од КЗ, настан кој

⁹ Кога јавниот обвинител ќе заклучи дека не постојат докази што упатуваат на сомнение дека е сторено кривично дело што се гони по службена должност со резолуција утврдува дека нема место за јавнообвинителско постапување во предметот.

се однесува на протестот за предметот „Монструм“, во кој снимателот Б.С. на ТВ Сонце добил тешки телесни повреди. Сторителите се осудени на казни затвор со првостепена пресуда, која не е правосилна.

Од вкупно 8 оштетени новинари/медиумски работници, 6 се лица од женски пол, а 2 од машки пол.

ОЈО Скопје не дава одговор на прашањето дали има обучени јавни обвинители што се надлежни за постапување по пријави, во кои оштетени/жртви се новинари и медиумски работници.

Табела 3: Одговор од Основен кривичен суд Скопје на барањето за пристап до информации од јавен карактер

Година	2019	2020	2021
Број на кривични постапки	0	1	0
Оштетени новинари	0	2	0
Број на оштетени од женски пол	0	2	0
Број на оштетени од машки пол	0	0	0
Загрозување на сигурноста (член 144)	0	1	0
Пресуда	0	1	0
Правосилни	0	1	0
Кривична санкција	0	1	0

За потребите на оваа анализа беа испратени барања за пристап до информации од јавен карактер до сите 26 основни судови во Северна Македонија. Одговори доставија 24 основни судови, меѓу кои и Основниот кривичен суд Скопје.

Значајно е да се напомене дека од 24 основни судови кои одговориле на барањата, само 5 од нив навеле дека проверките ги извршиле преку АКМИС - Авторизираниот информациски систем за управување со предмети во судовите, додека останатите судови не навеле на кој начин ги добиле информациите.

Битолскиот суд е уште попрецизен и потенцира дека „податоци за професија или занимање на оштетени лица според кривичната писарница не се внесуваат во АКМИС системот, така што не е можно таквите податоци да се исфилтрираат доколку постојат, односно не сме во можност да Ви дадеме таков податок“.

Во одговорите на 23 основни судови се наведува дека во периодот за годините 2019, 2020 и од 1 јануари до 30 октомври 2021 година не се поднесени обвиненија за напад на новинари или медиумски работници, нема обвиненија за кривични дела Убиство од чл.123, Телесна повреда од чл.130, Тешка телесна повреда од

чл.131, Присилба чл.139, Противправно лишување од слобода чл.140, Загрозување на сигурноста чл.144 или за некое друго кривично дело предвидено во Кривичниот законик во кое како жртва - оштетен е новинар или медиумски работник, не се поднесени обвиненија за Загрозување на сигурноста согласно чл.144 ст.4 од КЗ за закани сторени преку информатички систем кон новинари или медиумски работници; нема обвиненија според кои жртви или оштетени се жени - новинари или медиумски работници; не постои посебен оддел или судија/дии што се обучени/специјализирани да постапуваат во постапки за кривични дела сторени кон новинари и медиумски работници.

Во одговорот на Основниот кривичен суд Скопје се наведува дека во периодот за годините 2019, 2020 и од 1 јануари до 30 октомври 2021 година се заведени две кривични постапки, кои се завршени со правосилна судска пресуда, во кои како оштетени/жртви се новинари и медиумски работници, кои биле предмети од јавен интерес и медиумски проследени. Во предметот К.бр.212/20, обвинетиот Е.Ј. е правосилно осуден на затворска казна за кривично дело Загрозување на сигурноста согласно чл.144 ст.4 од КЗ каде што оштетени се две новинарки. Во предметот К.бр.631/18¹⁰, обвинетиот М.К. е правосилно осуден на затворска казна за кривично дело Насилство од чл.383 ст.3 в.в со ст.1 од КЗ, каде што оштетени се новинар и снимател.

Од вкупно 4 оштетени новинари/медиумски работници, 2 се лица од женски пол, а 2 од машки пол.

Основниот кривичен суд Скопје, на прашањето дали има обучени судии што се надлежни за постапување во предмети, во кои оштетени/жртви се новинари и медиумски работници, одговара „во Основниот кривичен суд Скопје, а воедно во ниту еден првостепен суд во земјава, законодавецот не предвидел посебно специјализиран оддел или судија што единствено постапува по предмети за кривични дела сторени против новинари или медиумски работници“.

При спроведувањето на анализата на доставените податоци по барањето за пристап до информации од јавен карактер, како појдовна точка е земена евиденцијата на ЗНМ¹¹ за случаи на повреда на правата на новинарите заклучно со 2021 година, бидејќи во моментот е најрелевантен извор на податоци за напади врз новинари/медиумски работници, со оглед дека ги евидентира сите напади за кои новинарите известиле, како и оние за кои не поднеле формална пријава до МВР или до ОЈО.

Се забележува дека постојат разлики меѓу евиденцијата на ЗНМ и евиденцијата на МВР, ОЈО и судовите, како квантитативни, така и територијални. Квантитативната разлика се должи на непостоење квалитетен систем на евиденција на податоците од страна на сите органи. Територијалната разлика не може да

10 Основен кривичен суд Скопје, пристапено на 8 декември 2021 година, <https://bit.ly/3pp2153>

11 Случаи на повреда на правата на новинарите 2021, пристапено на 8 декември 2021, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>

се објасни. Имено, за потребите на оваа анализа беа побарани податоци за целата територија на РСМ. Според добиените одговори, како да нема напади врз новинари и медиумски работници во другите градови и населени места, освен во главниот град Скопје. За разлика од одговорите на надлежните органи, според евиденцијата на ЗНМ, напади врз новинари и медиумски работници во периодот опфатен во анализата, односно во 2019, 2020 и во 2021 година имало и во Куманово, Тетово и во Кичево.

Собирањето, анализата и споредувањето на овие податоци доведува до констатација дека новинарите за нападите првенствено ја информираат јавноста преку своите медиуми и преку своите профили на социјалните мрежи, потоа веста се пренесува преку сите медиуми. Втор чекор, според анализата, е пријава во ЗНМ, додека трет чекор е пријава во МВР/полициска станица или во јавно обвинителство. Ова несомнено упатува на низок степен на доверба во институциите.

3 ПРАВНА РАМКА ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА НОВИНАРИТЕ И МЕДИУМСКИТЕ РАБОТНИЦИ

Република Северна Македонија како држава што претендира да биде дел од Европската Унија и се стреми кон датум за добивање преговори, постојано е во процес на усогласување на законите со законодавството на ЕУ. Владата на РСМ, во континуитет иницира усогласување на националното законодавство со европското аגיע, што подразбира прифаќање на одредбите содржани во регулативата на ЕУ и препораките на Советот на Европа.

За безбедноста на новинарите и медиумските работници клучна е препораката на Советот на Европа CM/Rec (2016) 4 на Комитетот на министри¹² до земјите-членки за заштита на новинарството и безбедноста на новинарите и другите медиумски работници, според која, владите на државите потписнички експлицитно треба да признаат дека насилството кон новинарите е директна закана за демократијата. Затоа е потребна политичка волја за да се креира и обезбеди поволно опкружување за слободата на изразување загарантирана со членот 10 на Европската конвенција за човековите права. Позитивни пораки треба да бидат испратени од власта дека слободата на изразување е витална за демократијата. Државите се обврзуваат итно да обезбедат заштита на новинарите и другите медиумски работници, и тоа преку превенција, заштита, кривичен прогон, подигање на свеста, како и имплементација на најдобрите практики на земјите-членки на Советот на Европа и на нивните законодавства. Државите треба да проверат дали имаат јасна законска рамка со која се штити

¹² Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016

правото на живот, слободата на изразување и нивните сродни права и дали тие се ефикасни во праксата. Доколку не се, законите мора да бидат реформирани за да биде осигурена нивната имплементација.

Меѓународните документи и договори ратификувани од Северна Македонија релевантни за безбедноста на новинарите и другите медиумски работници, кои ја опфаќаат заштитата на човековите права, меѓу кои и безбедноста на новинарите, директивите и препораките на Советот на Европа, потоа анализите спроведени во областа на подобрување на безбедноста на новинарите, меѓу кои Подобрување на безбедноста на новинарите – преку измена на Кривичниот законик – Анализа на меѓународни стандарди и домашна регулатива¹³ и Анализа и препораки за измена на Кривичниот законик на Република Македонија за зголемена заштита на новинарските екипи при вршењето на нивната професионална должност¹⁴, како и анализите на домашното законодавство, јасно ја покажуваат потребата да се пристапи кон измени во законодавството, во насока на превенција и заштита од нападите врз новинарите и другите медиумски работници.

Почитувајќи ги директивите и препораките, владата на РСМ, во јули 2021 година изработи предлог-закон за измена и дополнување на Кривичниот законик, во кој се наведува дека „Овие измени и дополнувања на Кривичниот законик опфаќаат интервенции во неколку области, каде што се наметна потреба од ургентни интервенции, и тоа: имплементација на Истанбулската конвенција, интервенција во кривичните дела што се поврзани со безбедноста на новинарите, менување одредени одредби од Кривичниот законик (во сферата на конфискацијата и тортурата), како резултат на пресуди донесени од Европскиот суд за човекови права со кои се утврдува повреда на одредби од Конвенцијата...¹⁵“

Во изработката на предлог-законот, покрај членовите на работната група формирана од министерот за правда, со свои предлози учествуваше и Здружението на новинарите на Македонија за измените поврзани со безбедноста на новинарите и медиумските работници.

Работната група предложи измени во одредени кривични дела со квалификаторен облик доколку делото е сторено против новинар или медиумски работник, за што се пропишани построги казни.

Дефиниција за новинар, која одразува функционален пристап што е широко прифатен е следната: „Новинар е секое физичко или правно лице што е редовно

13 Костадин Богданов, Иван Брешковски, Драган Секуловски, Подобрување на безбедноста на новинарите – преку измена на кривичниот законик – Анализа на меѓународни стандарди и домашна регулатива, Скопје 2020 година

14 Анализа и препораки за измена на Кривичниот законик на Република Македонија за зголемена заштита на новинарските екипи при вршењето на нивната професионална должност, Самостоен синдикат на новинари и медиумски работници, пристапено на ден 8 декември 2021 година, <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораки-за-КЗ-FINAL.pdf>

15 Собрание на РСМ, предлог-закон за измена и дополнување на Кривичниот законик, пристапено на ден 8 декември 2021 година, <https://bit.ly/3erOIRY>

или професионално ангажирано во собирањето и ширењето информации за јавноста преку какви било средства за масовна комуникација¹⁶. Под медиумски работници се подразбираат репортери, фотографии и сите оние што директно ја поддржуваат новинарската професија¹⁷, како блогери, колумнисти и граѓански активисти што комуницираат преку социјалните мрежи.

Анализата на предложените измени на КЗ покажува дека кај власта има политичка волја да се извршат законски измени за зголемување на безбедноста на новинарите и другите медиумски работници. Интервенција е направена во одредбите за кривичните дела Убиство од чл.123, Присилба од чл.139, Загрозување на сигурноста од чл.144 и Спречување службено лице во вршење службено дејствие чл.382 од КЗ, во кои е предвидена потешка квалификација и построга казна доколку делото е сторено кон новинар или кон друг медиумски работник.

Имено, со измените се проширува опсегот на заштита на лица што вршат работи од јавен интерес. Во тој контекст, повисок степен на заштита за кривичните дела Убиство од чл.123, Присилба од чл.139, Загрозување на сигурноста од чл.144 и Спречување службено лице во вршење службено дејствие чл.382 од КЗ, покрај за досега пропишаните „судија, јавен обвинител или адвокат, при вршењето на неговата функција, односно дејност или службено или воено лице при вршењето на работите на јавната или државната безбедност или на должноста чување на јавниот ред, фаќање сторител на кривично дело или чување лице лишено од слобода“ се пропишува и за „лекар или друг здравствен работник, новинар или друг медиумски работник или друго лице што врши работи од јавен интерес при вршењето на професионалните задачи или во врска со вршењето на професионалните задачи што ги презема во рамките на своите овластувања“.

Потребно е да се нагласи дека овие измени се предложени со назнака за посебна итност, како ургентни, со што се истакнува политичката волја за итно ставање на дневен ред на измените од предлог-законот. Доколку се усвојат овие измени, несомнено ќе се обезбеди повисок степен на кривично-правна заштита на новинарите и медиумските работници.

16 COE, Rec. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>

17 Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

4 ПРИМЕРИ ЗА ДОБРИ ПРАКТИКИ ВО ДРУГИ ДРЖАВИ

Хрватска

Во казнениот закон на Хрватска, во член 139 е пропишано кривично дело Закана, со потешка квалификација во ставот 3, според која, доколку ова дело го изврши „службено или одговорно лице во врска со неговата работа или положба или против новинар во врска со неговата работа...“ ќе се казни со затвор казна од шест месеци до пет години¹⁸.

Русија

Кривичниот закон на Русија (член 144)¹⁹ пропишува кривично дело Спречување новинар во вршење на професионалната должност, основното дело се врши со спречување по пат на принуда да шири или да не шири информации, што се казнува со соодветна парична казна или со општествено корисна работа. Еден од квалификаторните облици е делото да го изврши лице при вршење на службена должност, во тој случај сторителот ќе се казни со парична казна, принудна работа, суспензија, која може да трае три години или трајно и лишување од слобода. Вториот квалификаторен облик е доколку делата од ставовите 1 или 2 се проследени со насилство врз новинар, или негови блиски роднини, или оштетување и уништување на неговиот имот, како и закани со такво насилство, се казнуваат со принудна работа во времетраење од пет години или казна затвор во времетраење од шест години или лишување од правото на извршување одредена дејност во времетраење до три години или без тоа.

Финска

Финскиот Кривичен законик вклучува две одредби што третираат навредливи или заканувачки комуникации и овие одредби може да се применат во онлајн-контекст. Првата од овие одредби се нарекува дело на „демнење/следење“²⁰.

Поглавје 25, Дел 7 (а) од Кривичниот законик – Демнење, лице што постојано се заканува, набљудува, контактира или на друг сличен начин неоправдано демне друг, така што тоа предизвикува страв или вознемиреност кај лицето што го демнат, ќе се осуди за демнење со парична казна или затвор најмногу до две години, освен ако не е предвидена поеднаква или построга казна на друго место во законот за делото.

18 Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Kazneni zakon, procisceni tekst, пристапено на ден 11 декември 2021 година <https://mpu.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazneno-pravo/6441>

19 Кривичен закон на Русија 13.6.1996. N 63-ФЗ, пристапено на ден 11 декември 2021 http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/#p2075

20 Костадин Богданов, Иван Брешковски, Драган Секуловски, Подобрување на безбедноста на новинарите – преку измена на кривичниот законик – Анализа на меѓународни стандарди и домашна регулатива, Скопје 2020 година страна 28-29

5 РОДОВИ СПЕЦИФИКИ НА ОНЛАЈН-НАПАДИТЕ

Онлајн-медиумите, во последниве години овозможуваат брзо ширење информации и активно учество на јавноста во размената на идеи и новости. Во исто време, дигитализацијата на медиумите ги направи новинарите поранливи на закани и заплашувања од различни облици и форми. Новинарките, блогерите и другите медиумски работници непропорционално доживуваат родови закани, вознемирување и заплашување на интернет, што има директно влијание врз нивната безбедност и идните онлајн-активности²¹.

Пријавите во европските земји покажуваат дека две третини од новинарките трпат родово засновани напади на интернет и дека новинарките и спикерките на вести се трипати повеќе подложни на малтретирање на интернет од машките колеги²². Нападите на интернет се јавуваат во облик на сексуално вознемирување и заплашување, па дури и закани за силување и сексуално насилство и ги таргетираат новинарките бидејќи се жени.

Анкетата на Меѓународната федерација на новинари²³ покажува дека, иако половина од тие случаи биле пријавени, лицето што вознемирува било идентификувано или изведено пред правдата во само 13 проценти од случаите. Поранешниот претставник на ОБСЕ за слободата на медиумите повика на подобра обука за лицата од органите за прогон за да се подобри нивното разбирање, како и да истражуваат закани и други кривични дела што се случуваат на интернет (и се родово обележани) и нагласи дека законите и вознемирувањето на интернет што претставуваат кривични дела мора да се гонат и да се третираат како делата направени надвор од интернет. Обуката и насоките треба да нагласат и дека законите по животот и физичкиот интегритет, вклучително и законите за силување, треба да добијат приоритет за гонење²⁴.

Истанбулската конвенција²⁵ во член 15 бара државите потписнички да обезбедат обука за сите оние, вклучувајќи ги и државните органи што работат со жртви на насилство врз жените за спречување и откривање такво насилство, еднаквост меѓу жените и мажите, потребите и правата на жртвите, како и да се спречи секундарна виктимизација.

21 GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, пристапено на 11 декември 2021 година <https://www.genderit.org/es/node/4705>

22 New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, стр.41, пристапено на 11 декември 2021 година <https://www.genderit.org/es/node/4705>

23 IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ пристапено <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> на 11 декември 2021 година

24 OSCE, The Representative on Freedom of the media, Dunja Mijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, стр. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>

25 Истанбулска конвенција, <https://rm.coe.int/168008482e> пристапено на 11 декември 2021 година

6 ПРЕСУДИ НА ЕКЧП

Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) е единствениот суд на европско ниво, чии пресуди се задолжителни за државите и кој може да досуди правично обесштетување во случај доколку е утврдена повреда²⁶. Европскиот суд за човекови права има долга листа на пресуди што се поврзани со безбедноста на новинарите и медиумските работници во текот на нивната работа. Најчесто, овие пресуди се однесуваат на повреда на членот 2 од конвенцијата, со кој се гарантира правото на живот, членот 3, кој се однесува на забрана од тортура и мачење, членот 6, кој го гарантира правото на правично и фер судење и членот 10, кој го гарантира правото на слобода на изразување.

Пресуди што се од значење за оваа анализа се: *Ozgur Gundem v Turkey*, Application No. 23144/93, judgment of 16 March 2000, ECHR 2000-3 i и *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

Концептот на позитивна обврска зазема поголемо значење во односот на секое насилство или закани за насилство насочени од поединци против медиум, како што е печатот, кои практикуваат слобода на говор. Во случајот на *Özgür Gündem v. Turkey*, жалителите се жалеле дека весникот *Özgür Gündem*²⁷ бил принуден да го прекине објавувањето поради кампањата на напади врз новинари и други поврзани со нив, како и поради законските чекори преземени против весникот и неговиот персонал. Утврдена е повреда на член 10 во врска со нападите врз весникот и неговиот персонал. Судот утврдил дека властите не презеле ефективни чекори за истрага и обезбедување заштита од незаконски дејствија што вклучуваат насилство. Во таа смисла, властите не ја исполниле својата позитивна обврска за заштита на весникот во остварувањето на својата слобода на изразување.

Во случајот *Gongadze v. Ukraine*²⁸, Судот утврдил дека имало повреда на членот 2 по неуспехот на властите да го заштитат животот на Георгиј Гонгаџе. Судот оценил дека во текот на истрагата, властите биле повеќе преокупирани со докажување на недоволната вклученост на високи државни функционери во случајот, отколку откривање на вистината за исчезнувањето и смртта на Гонгаџе. Според тоа, Судот утврдил повреда на процедуралниот аспект од член 2 во врска со неуспехот да се спроведе ефикасна истрага за случајот.

26 Д-р Јасмина Димитриева, Значајни пресуди на ЕСЧП со коментар: Говор на омраза и кривични дела од омраза, ОБСЕ декември 2016, стр.10

27 *Özgür Gündem v. Turkey*, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.

28 *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

ПРЕПОРАКИ

- Итно ставање на дневен ред за гласање на предлог-законот за измена и дополнување на Кривичниот законик, кој е поднесен до Собранието на РСМ на 27 јули 2021 година, во кој се опфатени и кривични дела сторени против новинар и медиумски работник, за кои се предвидува потешка квалификација и построго казнување. Измените ја опфаќаат и обврската на државата за имплементација на Истанбулската конвенција, која посебно ги заштитува жените новинарки од родово базирани напади.
- Со оглед дека работната група формирана од министерот за правда за измена на Кривичниот законик, паралелно работи и на изготвување комплетно нов Кривичен законик, се препорачува доставување предлози за нови кривични дела што се однесуваат на заштитата на новинарите и медиумските работници по примерите на други држави.
- Да се спроведат обуки во духот на Акцискиот план на ОН за безбедноста на новинарите и прашањето на неказнивост²⁹ за органите за прогонот, судските и другите државни службеници одговорни за исполнување на обврските на државата за заштита на новинарите и другите медиумски работници.
- Да се обезбеди редовна обука за судии, обвинители, адвокати³⁰ и органите за прогон, за нивните обврски според хуманитарното и меѓународното право за човековите права, важната улога на новинарите и другите медиумски работници во едно демократско општество, спецификите во истражувањето напади врз новинари и разгледувањето на тие предмети од страна на судовите, посебните потреби за заштита на новинарите и другите медиумски работници, вклучително и родово специфични прашања.
- Се препорачува да се вклучуваат новинарски и организации за човекови права во изготвувањето на програмите за обука и реализацијата на обуките за судии, обвинители, адвокати и органите за прогон.
- Со оглед на спецификата во постапувањето со кривичните пријави за напади на новинари и медиумски работници, која е тесно поврзана и со кривичните дела за насилство врз жените во кои спаѓаат и жените новинарки и медиумски работници, а во насока на имплементација на Истанбулската конвенција, се

29 UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> пристапено на 12 декември 2021 година

30 Предлог-закон за изменување и дополнување на законот за адвокатурата, предвидува воведување континуирана обука за адвокатите, организирана од страна на Адвокатската комора со законски утврден фонд на часови на годишно ниво, како и сеопфатна анализа на постојната законска поставеност и работа на адвокатската професија и пристапување кон нејзина реформа согласно со реформите во другите сегменти од правосудниот сектор, пристапено на 12 декември 2021 година https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638

препорачува, во зависност од обемот на работа на обвинителството, да се назначат еден или повеќе јавни обвинители што ќе постапуваат по овој вид предмети³¹. Назначувањето конкретен обвинител подразбира натамошна специјализација на обвинителот за пријави за напади на новинари и медиумски работници, која е тесно поврзана и со кривичните дела за насилство врз жените во кои спаѓаат и жените новинарки и медиумски работници³².

- Се препорачува да се детектираат слабостите при приемот на пријави за напади на новинари и други медиумски работници и да се подготви упатство за вработените во полицијата и во МВР за унифицирано постапување со овој вид пријави.
- Се препорачува надлежните органи, обучените лица да ги постават на соодветни позиции во органот во кој работат со цел да ги имплементираат законите согласно спроведените обуки. Оваа препорака се однесува на МВР, каде што честите прераспоредувања имаат негативен ефект на целокупното работење бидејќи обучените службени лица се распоредуваат на други работни позиции на кои нема да можат да го применат знаењето стекнато со обуката.
- Поради зголемениот интерес на меѓународната заедница за безбедноста на новинарите и медиумските работници, како и заради зголемување на довербата во државните органи и постигнување повисок степен на транспарентност кон јавноста, се препорачува во МВР и во јавните обвинителства да се воведат ефикасен систем за евиденција на пријавените случаи за напади врз новинарите.
- Се препорачува судовите да го надградат АКМИС системот со решение, кое ќе овозможи посебно да се внесат кривичните и прекршочните постапки во кои е нападат новинар и медиумски работник во вршење на своите активности.

31 Пример, во ОЈО Скопје, во текот на 2013 и на 2014 година, јавните обвинители беа поделени по групи и тоа: имотни деликти, кривични дела од областа на сообраќајот, кривични дела против животот и телото и кривични дела поврзани со даночното затајување.

32 Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20.“ Истрагите треба да се спроведуваат од специјализирани, наменски единици од релевантни државни власти каде што на службениците им е овозможена соодветна обука во областа на меѓународните норми и заштитни механизми за човековите права“. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?Objec-tid=09000016806415d9#_ftn1

БИБЛИОГРАФИЈА

Водич за спроведување за одбрани теми од столбовите Заштита и Гонење од Насоките за Препораката CM/Rec(2016)4 за заштита на новинарството и безбедноста на новинарите и другите медиумски работници DGI(2020)11, Совет на Европа, јуни 2020

Годишниот извештај на партнерските организации на Советот на Европа за Промовирање и заштита на новинарството и безбедноста на новинарите, Совет на Европа, април 2021 година

Милан Спировски, Верче Тодоровска-Костовска, Показатели за степенот на слобода на медиумите и за безбедноста на новинарите во 2020, Здружение на новинарите на Македонија, Скопје, 2020, стр.26

Горан Ризаов, Призма, 24 декември 2014 година <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsрни-ot-ponedelnik/>

Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://bi-roescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>

Опсерваторија на македонски реформи, 02 јуни 2020 година, пристапено на 15 декември 2021, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasil-nitsite-od-27-april/>

Здружението на новинарите на Македонија – ЗНМ, соопштение од 11 декември 2020 година, пристапено на 15 декември 2021 година <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>

Основен кривичен суд Скопје, пристапено на 8 декември 2021 година, <https://bit.ly/3pp2I53>

Случаи на повреда на правата на новинарите 2021, пристапено на 8 декември 2021, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>

Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016

Костадин Богданов, Иван Брешковски, Драган Секуловски, Подобрување на безбедноста на новинарите – преку измена на Кривичниот законик – Анализа на меѓународни стандарди и домашна регулатива, Скопје 2020 година

Анализа и препораки за измена на Кривичниот законик на Република Македонија за зголемена заштита на новинарските екипи при вршењето на нивната професионална должност, Самостоен синдикат на новинари и медиумски работници, пристапено на ден 8 декември 2021 година <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораки-за-КЗ-FINAL.pdf>

Собрание на РСМ, предлог-закон за измена и дополнување на Кривичниот законик, пристапено на ден 8 декември 2021 година, <https://bit.ly/3erOIRY>

COE, Rec. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>

Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need

for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Kazneni zakon, procisceni tekst, пристапено на ден 11 декември 2021 година <https://mpu.gov.hr/pristup-informacija-ma-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazneno-pravo/6441>

Кривичен закон на Русија 13.6.1996. N 63-ФЗ, пристапено на ден 11 декември 2021 http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/#p2075

Костадин Богданов, Иван Брешковски, Драган Секуловски, Подобрување на безбедноста на новинарите – преку измена на Кривичниот законик – Анализа на меѓународни стандарди и домашна регулатива, Скопје 2020 година страна 28-29

GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, пристапено на 11.декември 2021 година <https://www.genderit.org/es/node/4705>

New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, стр.41, пристапено на 11.декември 2021 година <https://www.genderit.org/es/node/4705>

IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> пристапено на 11 декември 2021 година

OSCE, The Representative on Freedom of the media, Dunja Mijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, стр. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>

Истанбулска конвенција, <https://rm.coe.int/168008482e> пристапено на 11 декември 2021 година

Д-р Јасмина Димитриева, Значајни пресуди на ЕСЧП со коментар: Говор на омраза и кривични дела од омраза, ОБСЕ декември 2016, стр.10

Özgür Gündem v. Turkey, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.

Gongadze v. Ukraine, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> пристапено на 12 декември 2021 година

Предлог-закон за изменување и дополнување на законот за адвокатурата, предвидува воведување континуирана обука за адвокатите, организирана од страна на Адвокатската комора со законски утврден фонд на часови на годишно ниво, како и сеопфатна анализа на постојната законска поставеност и работа на адвокатската професија и пристапување кон нејзина реформа согласно со реформите во другите сегменти од правосудниот сектор, пристапено на 12 декември 2021 година, https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638

Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20.“ Истрагите треба да се спроведуваат од специјализирани, наменски единици од релевантни државни власти каде што на службениците им е овозможена соодветна обука во областа на меѓународните норми и заштитни механизми за човековите права“. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

DOKUMENT PËR POLITIKA

**ZBRAZËTIRAT KYÇE SISTEMORE DHE ZGJIDHJET
E MUNDSHME PËR PËRMIRËSIMIN E AMBIENTIT
NË SHOQËRI NË ASPEKT TË SIGURISË SË
GAZETARËVE DHE PUNONJËSVE MEDIATIK**

Autori: Olja Ristova

Shkupi

Janar 2022

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Titull: Zbrazëtirat kyçe sistemore dhe zgjidhjet e mundshme për përmirësimin e ambientit në shoqëri në aspekt të sigurisë së gazetarëve dhe punonjësve mediatik - Dokument për politika

Autori: Olja Ristova

Botues: Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë

Projekt: Punonjës të sigurt mediatik për gazetari kualitative në Maqedoni

Përktheu në shqip: Ferikan Iljazi

Shtyp: Grafotroid doo Skopje

Tirazhi: 150

Ky botim është përgatitur me ndihmën financiare të Balkan Trust for Democracy, një projekt i Fondit Gjerman Marshall të Shteteve të Bashkuara të Amerikës dhe Ambasadës Mbretërore Norvegjeze në Beograd. Pikëpamjet e shprehura në këtë publikim në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se pasqyrojnë pikëpamjet e Ambasadës Mbretërore Norvegjeze në Beograd, Fondit Ballkanik për Demokraci, Fondit Gjerman Marshall të Shteteve të Bashkuara ose partnerëve të tij.

PËRMBAJTJA

Hyrje.....	30
1. Siguria e gazetarëve në Maqedoninë e Veriut.....	32
2. Përmbledhje statistikore.....	34
3. Korniza ligjore për siguri të gazetarëve dhe punonjësve mediatik.....	40
4. Shembuj për praktika të mira në shtetet e tjera.....	43
5. Specifika gjinore gjatë sulmeve online.....	44
6. Verdikte të GJEDNJ.....	45
Rekomandime.....	46
Bibliografia.....	48

Sulmet ndaj gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik janë një shkelje tejet e rëndë e të drejtave të njeriut pasi që nuk janë të drejtuara vetëm ndaj individëve, por i privojnë edhe të tjerët nga e drejta e tyre për të marrë informacione, dhe kështu kufizohet diskutimi publik i cili është bërthamë e një demokracie pluraliste¹. Liria e mediave është një element integral i sigurisë dhe prosperitetit global. Qytetarët kanë nevojë për media të lira të cilat do të raportojnë në mënyrë të lirë dhe me informacione të vërteta.

Në shtetet ku ka media të lira, shoqëria karakterizohet si më prosperitare. Shumë shpesh problemi qëndron tek politikat qeveritare dhe korniza ligjore e cila nuk është e mjaftueshme apo është restriktive prandaj edhe gazetarët dhe punonjësit mediatik nuk ndjehen të sigurt gjatë ushtrimit të profesionit të tyre.

Dhuna ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik gjatë dekadës së fundit është vazhdimisht në rritje. Sipas raportit vjetor të Këshillit të Evropës nga viti 2021, që ka të bëjë me Promovimin dhe mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurisë së gazetarëve², në vitin 2020, gjatë periudhës së pandemisë në Evropë, janë regjistruar më shumë se 200 sulme ndaj gazetarëve, dhe këto sulme kanë një ndikim serioz ndaj pavarësisë së gazetarisë. Gjysma e sulmeve janë format më të rënda dhe më të dëmshme të shkeljeve të lirisë së mediave si vrasje, kërcënime serioze ndaj jetës dhe sulme fizike. Shumica e sulmeve nuk janë hetuar siç duhet nga ana e institucioneve dhe organeve kompetente, prandaj për këtë arsye autorët ngelen të pa ndëshkuar, ndërsa një pjesë e gazetarëve për shkak të mosbesimit në institucione nuk i denoncojnë.

Sipas regjistrimit të Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, në periudhën prej vitit 2018 deri në vitin 2020 në Maqedoninë e Veriut janë regjistruar gjithsej 21 sulme ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik³ që përfshijnë kërcënime fizike, kërcënime verbale, keqtrajtme, kërcënime me jetë si dhe kërcënime ndaj mediave dhe organizatave mediatike. Gjatë vitit të fundit është rritur edhe numri i sulmeve verbale dhe sulmeve online.

Qëllimi i këtij hulumtimi është që të analizohet se a ka një kornizë të qartë ligjore me të cilën do të kriminalizohet dhuna ndaj gazetarëve, sa dhe çfarë formash të mbrojtjes ofron legjislativi aktual, a veprojnë në mënyrë efikase të gjitha organet kompetente, a funksionojnë mekanizmat e parapara ligjore për mbrojtje, dhe a i

- 1 Udhërrëfyes për zbatimin e temave të zgjedhura nga themelet Mbrojtje dhe Përndjekje nga Udhëzimet për Rekomandimin CM/Rec(2016)4 për mbrojtje të gazetarisë dhe sigurisë së gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik DGI(2020)11, Këshilli i Evropës, qershor 2020
- 2 Raporti vjetor i organizatave partnere të Këshillit të Evropës për Promovimin dhe mbrojtjen e gazetarisë dhe sigurisë së gazetarëve, Këshilli i Evropës, prill 2021.
- 3 Millan Spirovski, Verçe Todorovska - Kostovska, tregues për lirinë e mediave dhe sigurinë e gazetarëve në vitin 2020, Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë, Shkup, 2020, faq 26.

implementojnë policia, prokuroria dhe gjykataligjet për preventivë dhe mbrojtje të të drejtës për jetë, integritetit fizik dhe moral, lirisë së shprehjes dhe të drejtave të saj simotra.

Përgatitja e këtij dokumenti u zbatua duke bërë analizë juridike të legjislativit vendor që është relevant për mbrojtje të integritetit moral dhe fizik të gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik, analizë të harmonizimit të legjislativit vendor me standardet ndërkombëtare të kësaj fushe, me theks të veçantë tek standardet për mbrojtje të gazetareve femra dhe aktoreve të tjera mediatike – femra, nga kërcënimet gjatë punës së tyre të bazuara në gjini.

Është bërë analizë e të dhënave të marra nëpërmjet kërkesës për qasje deri tek informacionet me karakter publik nga Ministria e Brendshme e Maqedonisë së Veriut, gjykatat dhe prokuroritë themelore, si dhe analizës së të dhënave relevante që janë publikuar nga institucionet qeveritare dhe organizatat civile, për reagim të organeve gjyqësore pas rasteve të denoncuara të sulmeve ndaj gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik deri tek organet kompetente.

1 SIGURIA E GAZETARËVE NË MAQEDONINË E VERIUT

Karakteristike për sulmet ndaj gazetarëve në Maqedoninë e Veriut sikurse në vendet tjera, e posaçërisht ato evropiane, është se nuk veprohet me nivelin e duhur të seriozitetit nga ana organeve kompetente shtetërore. Një numër shumë i vogël rastesh⁴ marrin epilog gjyqësor, ndërsa pjesa më e madhe e rasteve të sulmeve ndaj gazetarëve përfundojnë me denoncimin në MPB apo në Prokuroritë Themelore, pa u përcjellë deri në gjykatë apo refuzohen.

Rastet që mbështesin tezën e mosndëshkimit të autorëve të sulmeve ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik, të rëndësishme për Maqedoninë e Veriut ndër vite janë këto:

- Më 24.12.2012, në Parlamentin e Maqedonisë së Veriut ku po diskutohej për propozim-buxhetin e vitit 2013, sigurimi i Kuvendit hyri në galerinë e gazetarëve ku ishin vendosur gazetarët dhe punonjësit e tjerë mediatik, një pjesë të tyre e dëboi duke përdorur forcë, teksa në mesin e tyre ishte edhe ish kryetari i Shoqatës së Gazetarëve të Maqedonisë, Naser Selmani. Shoqata e Gazetarëvedorëzoi parashtresë deri tek Gjykata Kushtetuese e Maqedonisë për shkelje të nenit 16 të Kushtetutës, por gjykata vendosi se nuk ka shkelje të këtij neni me të cilin garantohet se censura është e ndaluar, dhe garantohet qasja deri tek informacionet⁵. Është iniciuar procedurë para Gjykatës Evropiane për të drejtat e njeriut, Selmani dhe të tjerët kundër Republikës së Maqedonisë, pas çka gjykata ka sjellë vendim me të cilin ka konstatuar shkelje të nenit 6 dhe nenit 10 nga GJEDNJ dhe e ka obliguar shtetin që tu paguajë gazetarëve që u ankuan nga 5 000 euro⁶.
- Gazetari Tomisllav Kezharovski ishte dënuar për tekst të publikuar në nëntor të vitit 2008 në gazetën e atëhershme “Reporter 92”, që është një rast karakteristik për dënim të një gazetari me burg gjatë ushtrimit të punës së tij.
- Ngjarjet e 27 prillit të vitit 2017 janë një provë për pozitën dhe trajtimin e gazetarëve në Maqedoninë e Veriut. Pas hyrjes me dhunë të pjesëtarëve të iniciativës qytetare “Për Maqedoni të Përbashkët” në Parlamentin e Republikës së Maqedonisë së Veriut, ishin sulmuar fizikisht edhe gazetarë dhe punonjës mediatik. Në fund të prillit të vitit 2020, tre gazetarë – Natasha Stojanovska, Dushica Mërgja dhe Goran Tërpenovski, që ishin viktimat e hyrjes me dhunë në Parlament më 27 prill të vitit 2017, dorëzuan padi ndaj shtetit për shkak të cenimit të së drejtës për liri

4 Shembull, sipas tabelës 1 me të dhëna nga MPB, në vitin 2020 ishin dorëzuar 10 denoncime ku si të dëmtuar paraqiten gazetarë, ndërsa sipas tabelës me të dhëna nr 3 që ka të dhëna nga Gjykata Themelore Penale në Shkup, më vitin 2020 ka vetëm një rast të proceduar në gjykatë.

5 Goran Rizaov, Prizma, 24 dhjetor 2014 <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsriot-ponedelnik/>

6 Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://biroescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>

të shprehjes dhe për kompensim të dëmit jo-material⁷. Pas sjelljes së vendimit të shkallës së parë u deklarua edhe SHGM e cila e vlerësoi verdiktin e gjykatës për ngjarjet e 27 prillit si të turpshëm dhe në dëm të gazetarëve dhe lirisë së shprehjes në vendin tonë, dhe paralajmëroi se për këtë verdikt do t'i njoftojë të gjithë organizatat relevante ndërkombëtare⁸.

- Rast karakteristik janë edhe kërcënimet verbale të drejtuara ndaj gazetares së AION Meri Jordanovska dhe redaktores së televizionit Alfa Iskra Koroveshovska, nga i njëjti autor, që është ndër rastet e rralla që kanë marrë epilog gjyqësor me vendim të plotfuqishëm gjyqësor.
- Gjatë vitit 2020 janë regjistruar dy raste të kërcënimit me jetë ndaj gazetarit Gorazd Çomovski të Tv24 dhe gazetares Almedina Ismajli nga Tv21 për çka nuk ka një epilog gjyqësor.
- Në vitin 2020 është rritur numri i kërcënimeve dhe sulmeve online ndaj gazetarëve femra, janë regjistruar sulme ndaj Tanja Milevskas nga MIA dhe Miroslava Burns nga Sloboden Peçat.

Në statistikat e organeve shtetërore dhe organizatave civile, nuk janë vërejtur raste të vrasjes së ndonjë gazetari. Edhe pse nuk ka rast të tillë, megjithatë duhet të ndërmerren masa për preventivë dhe mbrojtje nga sulmet ndaj gazetarëve që do të rezultojë me zbulimin e autorëve, hetimin rrënjësor nga organet e përndjekjes dhe procedura gjyqësore. Kjo posaçërisht duhet të merret parasysh pasi gjithnjë para vrasjeve të gazetarëve ka pasur kërcënime ndaj tyre, dhe për këtë shkak organet shtetërore, policia dhe prokuroria duhet që t'i marrin shumë seriozisht kërcënimet ndaj gazetarëve, të mbajnë evidencë dhe të veprojnë pas denoncimeve. Në këtë drejtim duhet të kihet parasysh edhe se kërcënimet e ndryshojnë formën. Para përdorimit masiv të internetit, kërcënimet janë manifestuar me përballje në rrugica të errëta, në telefon, me sulme fizike, ndërsa tani me përdorimin masiv të rrjeteve sociale, kërcënimet janë kryesisht online prandaj edhe organet shtetërore duhet të kenë një qasje serioze ndaj këtyre denoncimeve.

7 Observatoriumi i reformave maqedonase, 02 qershor 2020, qasur më 15 dhjetor 2021, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasilnitsite-od-27-april/>

8 Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë - SHGM, kumtesë nga 11 dhjetori 2020, qasur më 15 dhjetor 2021 <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>

2 PËRMBLEDHJE STATISTIKORE

Për nevojat e kësaj analize ishin dërguar kërkesa për qasje deri tek informatat me karakter publik në Ministrinë e Punëve të Brendshme, deri tek të gjithë prokuroritë themelore dhe të gjithë gjykatat themelore në Maqedoninë e Veriut. Në kuadër të kërkesave ishin vendosur pyetjet si vijon: Sa denoncime/kallëzime penale për sulm ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik janë dorëzuar deri tek MPB apo deri te Prokuroria Themelore, sa akuza janë ngritur në gjykatë apo sa procedura janë zhvilluar gjatë periudhës prej vitit 2019 deri 2020, dhe prej 1 janarit 2021 deri 30 tetor të vitit 2021 ; për cilat vepra penale ka pasur denoncime ndaj autorëve, a janë dorëzuar kallëzime/akuza dhe a janë zhvilluar procedura për vepra të kryera penale si: Vrasje nga neni 123, Lëndim trupor nga neni 130, Lëndim i rëndë trupor nga neni 131, Detyrim nga neni 139, Privim i paligjshëm nga liria sipas nenit 140, Kërcënim i sigurisë sipas nenit 144, apo për ndonjë vepër tjetër penale të paraparë në Kodin Penal në të cilin viktimat – i dëmtuari është gazetar apo punonjës mediatik ; a janë dorëzuar kallëzime/akuza penale nga Sektori për kriminalitet kompjuterik pranë MPB-së, apo nga Prokuroria për kërcënime të bëra nëpërmjet sistemit informatik ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik në pajtueshmëri me nenin 144, alinea 4 nga KP – Kërcënim i sigurisë, sa prej denoncuesve të kallëzimeve penale apo viktimave, janë gazetarë apo punonjës mediatik femra ; sa prej këtyre denoncimeve janë proceduar deri tek Prokuroritë Themelore apo Prokuroria Themelore Publike ; a ekziston repart i veçantë apo inspektorë/prokurorë/gjykatës që janë të trajnuar apo specializuar që të veprojnë për vepra penale të kryera ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik.

Të dhënat nga të gjitha përgjigjet janë vendosur në një tabelë Excel, ndërsa në tre tabela të tjera të posaçme janë vendosur të dhënat nga MPB, prokuroritë themelore dhe gjykatat të cilat janë relevante për këtë analizë.

Tabela 1: Përgjigje e MPB-së pas kërkesës për qasje deri tek informacionet me karakter publik

Viti	2018	2019	2020	2021
Numri denoncimeve	10	15	10	8
Paralajmërim	3	7	3	
Njoftim PTHP	4	1	1	1
Kallëzim penal deri tek PTHP			3	3
Kundërvajtje	2	2	2	1
Shënim zyrtar		3		
Kërcënim i sigurisë (neni 144)			3	
Kërcënim i sigurisë (neni 144 alinea 4)				2
Kërcënime verbale apo online			9	5
Shkelje e të drejtës autoriale apo të drejtave të përafërta				1

Ministria e Brendshme në përgjigjen e saj ka përfshirë edhe statistikën për vitin 2018, edhe pse nuk ishte theksuar në kërkesë. Vërehet se në vitin 2018 dhe në vitin 2019 nuk ka kallëzime penale të dorëzuara, ndërsa në vitin 2020 dhe 2021, janë dorëzuar nga 3 kallëzime penale deri tek prokuroria kompetente publike. Për rastet e tjera të regjistruara janë lëshuar gjithsej 13 paralajmërime, pastaj janë dorëzuar 7 njoftime deri tek PTHP dhe gjithsej 7 kallëzime kundërvajtëse.

Statistika e MPB-së tregon se në vitin 2020 janë regjistruar gjithsej 9 kërcënime verbale dhe online prej të cilëve 3 me denoncim për veprë penale Kërcënim të sigurisë nga neni 144 i Kodit Penal. Për vitin 2021 janë regjistruar 5 kërcënime verbale dhe online prej të cilëve 2 për veprë penale Kërcënim të sigurisë nga neni 144, alinea 4 nga Kodi Penal.

Vërehet një progres në drejtim të denoncimit të kërcënimeve online nga ana e gazetarëve dhe rritje të numrit të rasteve të proceduara të kallëzimeve penale nga ana e MPB-së deri tek prokuroritë kompetente publike për vepra penale në të cilat si të dëmtuar apo viktimë paraqiten gazetarët.

Por nga ana tjetër, prej vitit 2019 e deri në vitin 2021 vërehet ulje e numrit të denoncimeve. Kjo analizë nuk mund të japë përgjigje në pyetjen se përse është ulur numri i denoncimeve, se a ka rritje të mosbesimit ndaj institucioneve, a bëhet fjalë për numër më të vogël të sulmeve apo ndoshta arsyeja është aktiviteti i shtuar i veprimtari të organeve shtetërore.

Në përgjigjen e MPB theksohet se më 29.12.2017 është nënshkruar një Memorandum për bashkëpunim për ndërmarrje të aktiviteteve për përmirësimin e gjendjeve mes MPB-së dhe SHGM-së, pas çka ndihmës ministri për marrëdhënie me publikun është emëruar edhe si person i angazhuar për reagim urgjent për çfarëdo problemi që e kanë gazetarët.

MPB nuk jep përgjigje në pyetjen nëse ka punonjës policie apo inspektorë të trajnuar që do të jenë kompetent për veprim pas denoncimeve nga gazetarët dhe punonjësit mediatik, por thekson se “MPB i përpunon, si rastet që regjistrohen në stacione policore ashtu edhe ato të dorëzuara deri tek Sektori për kriminalitet kompjuterik dhe forenzikë digjitale, që mund të denoncohen edhe sipas detyrës zyrtare , ndërsa paraprakisht ka mundur të vepohet vetëm nëse ishin denoncuar në stacion policor”.

Tabela 2: Përgjigje nga PTHP Shkup pas kërkesës për qasje deri tek informatat me karakter publik

Viti	Nuk është theksuar viti
Numri i kallëzimeve penale	5
Numri i procedurave në prokurori	8
Numri i procedurave penale	2
Gazetarë të dëmtuar pas denoncimit	8
Numri i të dëmtuarve nga gjinia femërore	6
Numri i të dëmtuarve nga gjinia mashkullore	2
Kërcënim i sigurisë (neni 144 alinea 4 nga KP)	2
Pjesëmarrje në turmë nga neni 285, alinea 2.	1
Verdikt	2
Të plotfuqishme	1
Burg	2

Për nevojat e kësaj analize ishin dorëzuar kërkesa për qasje deri tek informacionet me karakter publik deri tek 22 prokurori themelore në Maqedoninë e Veriut. Përgjigje dorëzuan vetëm 16, në mesin e tyre edhe Prokuroria Themelore Publike e Shkupit.

Të gjitha përgjigjet e prokurorive themelore, me përjashtim të PTHP Shkup, janë identike dhe do të prezantohen së bashku. Përgjigja e PTHP Shkup që dallohet nga të gjitha përgjigjet e prokurorive themelore do të analizohet në mënyrë të veçantë.

Në përgjigjet e 15 prokurorive publike theksohet se në periudhën e viteve 2019, 2020 dhe prej 1 janarit të vitit 2021 deri më 30 tetor 2021, nuk janë dorëzuar kallëzime

penale për sulm ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik, nuk ka denoncime për vepra penale Vrasje sipas nenit 124, Lëndim trupor nga neni 130, Lëndim i rëndë trupor nga neni 131, Detyrim nga neni 139, Privim i paligjshëm nga liria sipas nenit 140, Kërcënim i sigurisë sipas nenit 144 apo për ndonjë vepër tjetër penale të paraparë në Kodin penal ku si viktimë/i dëmtuar paraqitet ndonjë gazetar apo punonjës mediatik, nuk janë dorëzuar kallëzime penale nga Sektori për kriminalitet kompjuterik dhe forenzikë digjitale pranë MPB-së për kërcënime të bëra nëpërmjet sistemit informatik ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik sipas nenit 144, alinea 4 nga KP – Kërcënim i sigurisë; nuk ka denoncime ku viktima apo të dëmtuarit janë gazetarë apo punonjës mediatik - femra ; nuk ekziston ndonjë denoncim i proceduar deri tek gjykata kompetente; nuk ekziston raport i veçantë apo prokurorë që janë të trajnuar/ specializuar që të veprojnë pas kallëzimeve penale për vepra penale të kryera ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik.

Në përgjigjen e PTHP Shkup nuk janë dhënë informata me vite të ndara siç ishte kërkuar. Sipas informacioneve të dorëzuara, në periudhën e viteve 2019, 2020 dhe prej 1 janar e deri 30 tetor të vitit 2021, ishin dorëzuar 5 kallëzime penale. Duke marrë parasysh se ishin dëmtuar 8 gazetarë/punonjës mediatik, janë zhvilluar 8 procedura ndërsa janë dorëzuar vetëm 2 aktakuza deri tek Gjykata Themelore Penale. Prej tetë aktakuzave në 3 raste po ndërmerren procedura parahetimore, ndërsa në 2 raste me rezolutë është vërtetuar se nuk ka hapësirë për intervenim të prokurorëve⁹, në një procedurë është konstatuar se për mesazhet e dërguara nëpërmjet rrjetit social Telegram nuk është ngritur akuzë pasi që të njëjtat janë vetëm ofendim dhe shpifje që janë dekriminalizuar, dhe të dëmtuarit mund të kërkojnë mbrojtje në një procedurë civile, dhe për 2 procedura janë dorëzuar aktakuza.

PTHP Shkup e plotëson listën e veprave penale që mund të ndodhin ndaj një gazetari/ punonjësi mediatik me informatë se është dorëzuar akuzë kundër 7 personave për veprën penale Pjesëmarrje në turmë nga neni 285, alinea 2 e Kodit Penal, ngjarje që lidhet me protestën për rastin “Monstra” në të cilën kameramani i televizionit “Sonce” me inicialet B.S, është lënduar me lëndime të rënda trupore. Autorët janë dënuar me burg në shkallën e parë, dhe vendimi nuk është ende i plotfuqishëm.

Prej 8 gazetarëve dhe punonjësve mediatik të dëmtuar, 6 janë të gjinisë femërore ndërsa 2 të gjinisë mashkullore.

PTHP Shkup nuk jep përgjigje në pyetjen nëse ka prokurorë publik të trajnuar për veprim gjatë kallëzimeve ku të dëmtuarit/viktimat janë gazetarë apo punonjës mediatik.

9 Kur prokurori publik do të konkludojë se nuk ekzistojnë prova të cilat çojnë në dyshimin se është kryer vepër penale që përndiqen në bazë të detyrës zyrtare, me rezolutë konstatohet se nuk ka hapësirë për veprim të prokurorëve në këtë rast.

Tabela 3: Përgjigje nga Gjykata Themelore Penale Shkup pas kërkesës për qasje te informatat me karakter publik

Viti	2019	2020	2021
Numri i procedurave penale	0	1	0
Gazetarë të dëmtuar	0	2	0
Numri i gazetarëve të dëmtuar nga gjinia femërore	0	2	0
Numri i gazetarëve të dëmtuar nga gjinia mashkullore	0	0	0
Kërcënim i sigurisë (neni 144)	0	1	0
Verdikt	0	1	0
Të plotfuqishme	0	1	0
Sanksion penal	0	1	0

Për nevojat e kësaj analize janë dërguar kërkesa për qasje deri tek informata me karakter publik në 26 gjykatat themelore në Maqedoninë e Veriut. Përgjigje kanë dorëzuar 24 gjykata themelore mes të cilëve edhe Gjykata Penale në Shkup.

Është me rëndësi të theksohet se prej 24 gjykatave themelore që u janë përgjigjur kërkesave, vetëm 5 prej tyre kanë nënvizuar se kontrollimet i kanë kryer përmes Sistrmit të autorizuar informativ për menaxhim me lëndët në gjykata, derisa gjykatat tjera nuk kanë nënvizuar se në çfarë forme i kanë siguruar informacionet.

Gjykata e Manastirit është edhe më precize duke theksuar se “të dhëna për profesionin apo atë me çka merren personat e dëmtuar sipas regjistrimit penal nuk shënohen në sistemin AKMIS, kështu që nuk është e mundur që këto të dhëna të filtrohen nëse ekzistojnë, respektivisht, nuk kemi mundësi që të t’ua japim këto të dhëna”.

Në përgjigjet e 23 gjykatave themelore theksohet se në periudhën e viteve 2019, 2020 dhe prej 1 janarit të vitit 2021 deri më 30 tetor 2021, nuk janë dorëzuar kallëzime penale për sulm ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik, nuk ka denoncime për vepra penale Vrasje sipas nenit 124, Lëndim trupor nga neni 130, Lëndim i rëndë trupor nga neni 131, Detyrim nga neni 139, Privim i paligjshëm nga liria sipas nenit 140, Kërcënim i sigurisë sipas nenit 144 apo për ndonjë vepër tjetër penale të paraparë në Kodin penal ku si viktimë/i dëmtuar paraqitet ndonjë gazetar apo punonjës mediatik, nuk janë dorëzuar kallëzime penale për kërcënime të bëra nëpërmjet sistemit informatik ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik sipas nenit 144, alinea 4 nga KP – Kërcënim i sigurisë; nuk ka denoncime ku viktima apo të dëmtuarit janë gazetarë apo punonjës mediatik - femra ; nuk ekziston ndonjë denoncim i proceduar deri tek gjykata kompetente ; nuk ekziston repart i veçantë apo gjykatës që janë të trajnuar/

specializuar që të veprojnë pas kallëzimeve penale për vepra penale të kryera ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik.

Në përgjigjen e Gjykatës Themelore të Shkupit theksohet se në periudhën e viteve 2019, 2020 dhe prej 1 janarit e deri më 30 tetor të vitit 2021, janë regjistruar dy procedura penale që janë përfunduar me vendim të plotfuqishëm gjyqësor e në të cilat si të dëmtuar/viktima paraqiten gazetarë apo punonjës mediatik dhe kanë qenë lëndë me interes publik dhe të ndjekura nga mediat.

Në lëndën K.br.212/20 i akuzuari E.J është dënuar me vendim të plotfuqishëm me burg për veprën penale Kërcënim të sigurisë sipas nenit 144, alinea 4 nga Kodi Penal, ku si të dëmtuara paraqiten dy gazetarë. Në lëndën K.br.631/18¹⁰ i akuzuari është dënuar me vendim të plotfuqishëm me burg për veprën penale Dhunë nga neni 383 alinea 3 në lidhje me paragrafin 1 nga Kodi Penal, ku si palë e dëmtuar paraqiten një gazetar dhe një kameraman.

Prej gjithsej 4 gazetarë/punonjës mediatik të dëmtuar, 2 janë të gjinisë femërore ndërsa 2 të gjinisë mashkullore.

Në pyetjen se a ka gjykatës të trajnuar që janë kompetent për veprim në raste kur të dëmtuarit/viktimat janë gazetarë apo punonjës mediatik, Gjykata Themelore në Shkup përgjigjet, “në Gjykatën Themelore Penale në Shkup, e njëherazi në asnjë gjykatë të shkallës së parë në shtet, ligjvënësi nuk ka paraparë që të ketë reparte të specializuara apo gjykatës që do të veprojnë vetëm në lëndë për vepra penale të kryera ndaj gazetarëve apo punonjësve mediatik”.

Gjatë zbatimit të analizës së të dhënave të marra nëpërmjet kërkesës për qasje deri tek informatat me karrkater publik, si pikënisje është marrë evidenca e SHGM-së¹¹, për rastet e shkeljes së të drejtave të gazetarëve deri në vitin 2021, pasi për momentin ky është burimi më relevant i të dhënave për sulmet ndaj gazetarëve/punonjësve mediatik, duke marrë parasysh se i ka evidentuar të gjitha sulmet për të cilat e kanë informuar gazetarët, përfshirë edhe ato për të cilat nuk kanë dorëzuar kallëzim formal në MPB apo PTHP.

Vërehet se ka dallime mes evidencës së SHGM-së dhe evidencës së MPB-së, PTHP-së dhe gjykatave të tjera, si në aspektin kuantitativ, ashtu edhe në aspektin territorial.

Dallimi kuantitativ ka të bëjë me mungesën e një sistemi kualitativ të evidentimit të të dhënave nga të gjitha organet. Dallimi territorial nuk mund të shpjegohet. Për nevojat e kësaj analize janë kërkuar të dhëna për gjithë territorin e RMV-së. Nga të

10 Gjykata Themelore Penale Shkup, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://bit.ly/3pp2l53>

11 Raste të shkeljes së të drejtave të gazetarëve 2021, qasur më 8 dhjetor, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>

dhënat që kemi marrë, sikur të mos ketë pasur sulme në qytetet e banimet e tjera përveç në kryeqytet, Shkup. Për dallim prej përgjigjeve të organeve kompetente, sipas evidencës së SHGM-së në periudhën që përfshin analiza, gjatë vitit 2019, 2020 dhe 2021, ka pasur sulme edhe në Kumanovë, Tetovë dhe Kërçovë.

Mbledhja, analiza dhe zbatimi i këtyre të dhënave na sjellë konstatimin se gazetarët për sulmet që ju bëhen fillimisht e informojnë opinionin nëpërmjet mediave të tyre, dhe nëpërmjet profileve në rrjetet sociale, ndërsa më pas lajmi përcillet nga të gjitha mediat. Hapi i dytë sipas analizës është denoncimi në SHGM, ndërsa hapi i tretë është denoncimi në MPB/stacion policor apo prokurori. Kjo pa dyshim tregon nivelin e ulët të besimit tek institucionet.

3 KORNIZA LIGJORE PËR SIGURI TË GAZETARËVE DHE PUNONJËSVE MEDIATIK

Republika e Maqedonisë së Veriut si shtet që pretendon të jetë pjesë e Bashkimit Evropian dhe po pret datë për nisjen e negociatave për anëtarësim, vazhdimisht është në proces harmonizimi të ligjeve vendore me legjislativin e BE-së. Qeveria e RMV-së vazhdimisht inicion harmonizim të legjislativit vendor me atë të BE-së që nënkupton edhe pranim të normave që i përmbajnë rregullativat e BE-së dhe rekomandimet e Këshillit të Evropës.

Për sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve mediatik kyç është rekomandimi i Këshillit të Evropës CM/Rec (2016) 4 i Komitetit të ministrave¹² deri tek vendet – anëtare për mbrojtje të gazetarisë dhe sigurisë së gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik sipas të cilit qeveritë e shteteve nënshkruese duhet në mënyrë eksplicite të pranojnë se dhuna ndaj gazetarëve është kërcënim direkt i demokracisë.

Prandaj nevojitet vullnet politik që të krijohet dhe sigurohet një hapësirë për liri të shprehjes që është e garantuar me nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Qeveria duhet të dërgojë mesazhe pozitive për të thënë që liria e shprehjes është jetike për demokracinë. Shtetet obligohen që të ofrojnë mbrojtje urgjente për gazetarët dhe punonjësit e tjerë mediatik edhe atë nëpërmjet parandalimit, mbrojtjes, ndjekjes penale, ngritjes së vetëdijes, si dhe implementimit të praktikave më të mira të shteteve anëtare në Këshillin e Evropës dhe legjislativin e tyre. Shtetet duhet të kontrollojnë nëse posedojnë kornizë të qartë ligjore me të cilën mbrohet e drejta për jetë, liri të shprehjes dhe të drejtat përcjellëse, dhe nëse të njëjtat në praktikë janë efikase. Nëse nuk janë, ligjet duhet të reformohen në mënyrë që të sigurohet implementimi i tyre.

¹² Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016

Dokumentet dhe marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Maqedonia e Veriut, që janë relevante për sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik, që përfshinë mbrojtjen e të drejtave të njeriut, mes të cilëve edhe sigurinë e gazetarëve, direktivat dhe rekomandimet e Këshillit të Evropës, pastaj analizat e bëra në fushën e përmirësimit të sigurisë së gazetarëve, mes të cilëve Përmirësimi i sigurisë së Gazetarëve – nëpërmjet ndryshimeve në Kodin Penal – Analizë e standardeve ndërkombëtare dhe rregullativës vendore¹³ dhe Analiza e rekomandimeve për ndryshime në Kodin Penal të Maqedonisë së Veriut për mbrojtje më të madhe të ekipeve gazetareske gjatë ushtrimit të detyrave profesionale¹⁴, si dhe analizat e legjislativit vendor, janë dëshmi e qartë për nevojën e qasjes ndaj ndryshimeve në legjislativ që do të ndikonin në parandalim dhe mbrojtje nga sulmet ndaj gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik.

Duke respektuar direktivat dhe rekomandimet, Qeveria e RMV-së në korrik të vitit 2021, përpunoi një Propozim ligj për ndryshim dhe plotësim të Kodit Penal në të cilin thuhet se “Këto ndryshime dhe plotësime në Kodin Penal përfshijnë intervenime në disa fusha ku u imponua nevoja për intervenime urgjente edhe atë për ; implementim të Konventës së Stambollit, intervenim tek veprat penale që lidhen me sigurinë e gazetarëve, ndryshim në dispozita të caktuara nga Kodi Penal (në sferën e konfiskimit dhe torturës) si rezultat i verdikteve të sjella nga Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut me të cilat vërtetohet shkelje e dispozitave të Konventës...¹⁵”.

Gjatë përgatitjes së këtij propozim ligji, përpos anëtarëve të grupit të punës që ishte formuar nga ministri i drejtësisë, edhe Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë ka marrë pjesë me propozime që lidhen me sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve mediatik.

Grupi i punës propozoi ndryshime në vepra të caktuara penale në aspekt kualifikues, nëse vepra është kryer ndaj ndonjë gazetari apo punonjësi mediatik, të parashikohen dënime më të rrepta.

Definicioni i një gazetari që pasqyron një qasje funksionale gjerësisht të pranuar është si vijon: “Gazetar është çdo person fizik ose juridik i cili është i angazhuar rregullisht ose profesionalisht në mbledhjen dhe shpërndarjen e informacionit për publikun nëpërmjet çfarëdo mjeti të komunikimit masiv¹⁶. Fjala punonjës mediatik nënkupton

13 Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekulovski, Përmirësim i sigurisë së gazetarëve – nëpërmjet ndryshimeve në Kodin Penal – Analizë e standardeve ndërkombëtare dhe rregullativës vendore, Shkup viti 2020.

14 Analizë dhe rekomandime për ndryshim në Kodin Penal të Maqedonisë së Veriut për mbrojtje më të madhe të ekipeve të gazetarëve gjatë ushtrimit të profesionit të tyre, Sindikata e Pavarur e Gazetarëve dhe Punonjësve Mediatik, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораки-за-КЗ-FL-NAL.pdf>

15 Parlamenti i RMV-së, Propozim ligj për ndryshim dhe plotësim të Kodit Penal, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://bit.ly/3erOIRY>

16 COE, Ree. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>

reporterët, fotografët dhe të gjithë ata që mbështesin drejtpërdrejt profesionin e gazetarisë¹⁷, si blogerët, kolumnistët, aktivistët qytetarë që komunikojnë përmes rrjeteve sociale”.

Analiza e ndryshimeve të propozuara në Kodin Penal është dëshmi se pushteti ka vullnet politik që të bëjë ndryshime ligjore që do të rrisin sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik. Intervenimi është bërë tek dispozitat për veprat penale Vrasje nga neni 123, Detyrim nga neni 139, Kërcënim i sigurisë nga neni 144 dhe Pengim i personit zyrtar në ushtrimin e detyrës profesionale sipas nenit 382 nga KP, ku është paraparë kualifikim më i rëndë dhe dënim më i rreptë nëse vepra është kryer ndaj një gazetari apo punonjësi tjetër mediatik.

Me ndryshimet zgjerohet përfshirja e mbrojtjes së personave që kryejnë punë me interes publik. Në këtë kontekst, mbrojtje më të madhe për veprat penale Vrasje nga neni 123, Detyrim nga neni 139, Kërcënim i sigurisë nga neni 144, dhe Pengim i personit zyrtar gjatë ushtrimin të detyrës zyrtare sipas nenit 382 nga Kodi Penal, përpos atyre që janë të përcaktuara tashmë me ligj “gjykatës, prokuror apo avokat, gjatë ushtrimin të funksionit, respektivisht detyrës, apo person zyrtar ose ushtarak gjatë ushtrimin të angazhimeve për sigurinë publike dhe kombëtare, apo për detyrën e ruajtjes së rendit publik, kapjes së autorit të veprës penale apo mbrojtjes së personit të privuar nga liria”, përcaktohet edhe për “mjek apo punonjës tjetër mjekësor, gazetar apo punonjës tjetër mediatik , apo person tjetër që bën punë me interes publik gjatë ushtrimin të detyrave profesionale apo në lidhje me ushtrimin e detyrave profesionale që i ndërmerr në kuadër të autorizimeve të tij”.

Duhet të theksohet se këto ndryshime janë propozuar me theks për urgjencë të posaçme, me çka theksohet vullneti politik për vendosjen e shpejtë të ndryshimeve në rend dite. Nëse miratohen këto ndryshime, pa dyshim se do të sigurohet një nivel më i lartë i mbrojtjes penalo-juridike të gazetarëve dhe punonjësve mediatik.

17 Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

4 SHEMBUJ PËR PRAKTIKA TË MIRA NË SHTETE TË TJERA

Kroacia

Në ligjin ndëshkues të Kroacisë, në nenin 139, është e paraparë vepra penale Kërcënim, me kualifikim më të rëndë në paragrafin 3 sipas të cili nëse këtë vepër e bën “person zyrtar apo përgjegjës lidhur me punën e tij apo pozicionin, apo kundër ndonjë gazetari lidhur me punën e tij...do të dënohet me burg prej gjashtë muajsh deri në pesë vite¹⁸.

Rusia

Kodi Penal në Rusi (neni 144)¹⁹, parasheh vepër penale Pengim i gazetarit në ushtrimin e obligimeve profesionale, vepra kryhet duke penguar nëpërmjet detyrimit që të shpërndajë ose të mos shpërndajë informata, me çka dënimi është me gjobë në para apo punë për të mirën e shoqërisë.

Një prej formave kualifikuese është që veprën ta kryejë person gjatë ushtrimit të detyrës zyrtare, në këtë rast autori do të dënohet me gjobë, punë të detyrueshme, suspendim i cili mund të zgjasë tre vjet apo përgjithmonë, apo privim nga liria. Forma e dytë kualifikuese është nëse veprat e paragrafëve 1 dhe 2 përcillen me dhunë ndaj gazetarit, apo të afërmeve të tij, apo me shkatërrim të pronës së tij, por edhe me kërcënime për dhunë të këtyllë, dënimi atëherë është me punë të detyrueshme në kohëzgjatje prej pesë vitesh, apo me burg në kohëzgjatje prej gjashtë vitesh, apo me marrjen e të drejtës për të ushtruar veprimtari të caktuar deri në pesë vite apo tërësisht.

Finlanda

Kodi Penal finlandez përfshin dy dispozita që trajtojnë komunikimin ofendues dhe kërcënues dhe mund të përdoren në kontekstin online. Dispozita e parë është emëruar si “mbikëqyrje/përndjekje”.²⁰

Kapitulli 25, Pjesa 7 (a) nga Kodi Penal – Përndjekje, person që vazhdimisht kërcënohet, përndjek, kontakton apo në mënyrë të ngjashme mbikëqyr dikë tjetër, duke shkaktuar frikë dhe shqetësim tek personi i përndjekur, do të dënohet për mbikëqyrje me dënim në para apo burg më së shumti deri në 2 vite, përveç nëse nuk është paraparë dënim i njëjtë apo më i rreptë në pjesë tjetër të ligjit për këtë vepër.

18 Republika Hrvatika, Ministarstvo pravosuđa i uprave, Kazneni zakon, prociscenitekt, qasur më 11 dhjetor 2021 <https://mpu.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazneno-pravo/6441>

19 Kodi Penal i Rusisë, 13.06.1996. N 63-F3, qasur më 11 dhjetor 2021.

20 Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekullovski, Përmirësimi i sigurisë së gazetarëve – nëpërmjet ndryshimeve në Kodin Penal – analizë e standardeve ndërkombëtare dhe rregullativës vendore, Shkup, 2020, faq 28-29.

5 SPECIFIKA GJINORE TË SULMEVE ONLINE

Mediat online gjatë viteve të fundit mundësojnë shpërndarjen e shpejtë të informacioneve dhe pjesëmarrjen në mënyrë aktive të opinionit duket shkëmbyer ide dhe risi. Në të njëjtën kohë, digjitalizimi i mediave i bëri gazetaret edhe më të brishtë ndaj kërcënimeve dhe frikësimeve në forma dhe mënyra të ndryshme.

Gazetaret femra, blogerët dhe punonjësit e tjerë mediatik, në mënyrë joproporcionale përjetojnë kërcënime gjinore, shqetësim dhe frikësim në internet, gjë që ka ndikim direkt në sigurinë e tyre dhe aktivitete të ardhshme online²¹.

Denoncimet në vendet evropiane tregojnë se dy e treta e gazetarëve përjetojnë sulme të bazuara në gjini në internet, dhe se gazetaret spikere të lajmeve janë tre herë më shumë të nënshtruara në keqtrajtim në internet se sa kolegët meshkuj²². Sulmet në internet paraqiten në formë të shqetësimit seksual dhe frikësimit, dhe madje edhe kërcënimeve për përdhunim dhe dhunë seksuale dhe i targetojnë gazetaret sepse janë femra.

Anketa e Federatës Ndërkombëtare të Gazetarëve²³ tregon se edhe pse gjysma e këtyre rasteve janë denoncuar, personi që i shqetëson është nxjerrë para drejtësisë në vetëm 13 për qind të rasteve.

Përfaqësuesi i mëparshëm i OSBE-së për lirinë e mediave bëri thirrje për trajnim më të mirë për personat nga organet e përndjekjes në mënyrë që të përmirësohet kuptimi i tyre si dhe që të hetojnë kërcënime dhe vepra të tjera penale që ndodhin në internet (dhe janë të shënjuara si gjinore) dhe theksoi e kërcënimet dhe shqetësimet në internet që janë vepra penale, doemos duhet të përndiqen dhe të trajtohen si vepra penale të bëra jashtë internetit. Trajnimi dhe udhëzimet duhet të theksojnë edhe se kërcënimet ndaj jetës dhe integritetit fizik, përfshirë edhe kërcënimet për përdhunim, duhet të kenë prioritet për përndjekje²⁴.

Konventa e Stambollit²⁵, në nenin 15 kërkon prej shteteve nënshkruese që të mundësojnë trajnim për të gjithë ata, përfshirë këtu organet shtetërore që punojnë me viktimë të dhunës ndaj grave, në pengim dhe zbulim të hershëm të kësaj forme të dhunës, barazi mes meshkujve dhe femrave, nevojën dhe të drejtat e viktimës, si dhe që të pengohet viktimizimi sekondar.

21 GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, qasur më 11 dhjetor 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

22 New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, faq.41, qasur më 11 dhjetor 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

23 IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> qasur më 11 dhjetor 2021

24 OSCE, The Representative on Freedom of the media, Dunja Mijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, faq. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>

25 Konventa e Stambollit, <https://rm.coe.int/168008482> qasur më 11 dhjetor 2021

6 VERDIKTE TË GJEDNJ

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ) është gjykata e vetme në nivel evropian vendimet e së cilës janë të obligueshme për shtetet dhe i cili mund të sjellë vendim për kompensim të drejtë në rast se vërtetohet shkelje²⁶.

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka një listë të gjatë të vendimeve që lidhen me sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve mediatik gjatë punës së tyre. Më së shpeshti këto vendime kanë lidhje me shkelje të nenit 2 nga Konventa i cili garanton të drejtën për jetë, nenin 3 që ka të bëjë me ndalesën për torturë dhe keqtrajtim, nenin 6 i cili garanton gjykim të drejtë dhe fer, nenin 10 i cili garanton të drejtën e lirisë së shprehjes.

Verdikte që kanë rëndësi për këtë analizë janë: *Ozgur Gundem v Turkey*, Application No. 23144/93, judgment of 16 March 2000, ECHR 2000-3 dhe *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

Koncepti i obligimit pozitiv merr një rëndësi më të madhe lidhur me secilën dhunë apo kërcënim për dhunë të drejtuar ndaj individëve apo mediave, siç është shtypi, që praktikojnë liri të shprehjes. Në rastin e *Özgür Gündem v. Turkey*, paditësit ankoheshin se gazeta "Özgür Gündem"²⁷ është detyruar që të ndalojë publikimin për shkak të një fushate sulmesh ndaj gazetarëve dhe atyre që lidhen me ta, por edhe për shkak të hapave ligjore që janë ndërmarrje ndaj gazetës dhe personelit të saj. Është konstatuar shkelje e nenit 10, lidhur me sulmet ndaj gazetës dhe personelit të tij. Gjykata ka konstatuar se pushteti nuk ka ndërmarrë hapa efektive për hetim dhe mbrojtje nga veprimet e kundërligjshme që përfshijnë dhunë. Në këtë kuptim, pushteti nuk e ka plotësuar obligimin e tij pozitiv për mbrojtje të gazetës në realizimin e lirisë së tyre të shprehjes.

Në rastin *Gongadze v. Ukraine*²⁸ gjykata ka bërë shkelje të nenit 2 pas mospushtetit të pushtetit për të mbrojtur Georgij Gongadze. Gjykata ka vlerësuar se gjatë hetimit, pushteti ka qenë më shumë i preokupuar me vërtetimin se funksionarë të lartë shtetëror nuk kanë qenë të përfshirë në rast, se sa në zbulimin e të vërtetës për zhdukjen dhe vdekjen e Gongaxhes. Sipas kësaj, gjykata ka konstatuar shkelje të aspektit procedural të nenit 2 lidhur me mospushtetin që të bëhet një hetim efikas për rastin.

26 Dr. Jasmina Dimirjeva, *Vendime të rëndësishme të GJEDNJ me koment: Gjuha e urrejtjes dhe vepra penale të nxjerrura nga urrejtja*, OSBE, dhjetor 2016, faq 10.

27 *Özgür Gündem v. Turkey*, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.

28 *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

REKOMANDIME

- Vendosja urgjente në rend dite për votim të Propozim ligjit për ndryshim dhe plotësim të Kodit Penal i cili është dorëzuar në Kuvendin e Maqedonisë së Veriu më 27 korrik të vitit 2021, e në të cilin përfshihen edhe vepra penale të bëra ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik me çka parashikohet kualifikim më i rëndë dhe dënim më i rëndë. Ndryshimet përfshijnë edhe obligimin e shtetit për implementimin e Konventës së Stambollit e cila i mbron posaçërisht femrat gazetare nga sulmet e bazuara në gjini.
- Duke marrë parasysh se grupi i punës i formuar nga ministri i Drejtësisë për ndryshime në Kodin Penal në mënyrë paralele punon edhe në përpilimin e një Kodi Penal krejtësisht të ri, rekomandohet dorëzimi i propozimeve për vepra të reja penale që kanë të bëjnë me mbrojtjen e gazetarëve dhe punonjësve mediatik, duke ndjekur shembullin e shteteve të tjera.
- Të bëhen trajnime në frymë të Planit Aksionar të Kombeve të Bashkuara për sigurinë e gazetarëve dhe çështjen e mosndëshkimit²⁹ për organet e përndjekjes, punonjësit gjyqësor dhe administratorët e tjerë shtetëror që janë përgjegjës për implementimin e obligimeve të shtetit për mbrojtje të gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik.
- Të sigurohet trajnim i rregullt për gjykatës, prokurorë, avokatë³⁰ dhe për organet e përndjekjes, për obligimet e tyre sipas të drejtës humanitare dhe ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, rolin e rëndësishëm të gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik në një shoqëri demokratike, specifikat në hetimin e sulmeve ndaj gazetarëve dhe shqyrtimin e atyre lëndëve nga gjykatat, nevojat e posaçme për mbrojtje të gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik përfshirë këtu edhe çështjet specifike gjinore.
- Rekomandohet që gjatë përpilimit të programeve për trajnim të gjykatësve, prokurorëve, avokatëve dhe organeve të përndjekjes, të kyçen organizata gazetareske dhe për të drejtat e njeriut.
- Duke marrë parasysh specifikën në veprim me kallëzimet penale për sulme ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik që është e lidhur ngushtë edhe me veprat penale ndaj femrave ku bëjnë pjesë edhe femrat gazetare dhe punonjëse mediatike dhe në interes të implementimit të Konventës së Stambollit,

29 UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> qasur më 12 dhjetor 2021

30 Propozim ligji për ndryshim dhe plotësim të ligjit për avokaturën, parashikon trajnime të vazhdueshme për avokatët, që organizohet nga Oda e Avokatëve me një fond të përcaktuar ligjor të orëve në nivel vjetor, si dhe një analizë gjithëpërfshirëse të vendosjes aktuale ligjore dhe punës së profesionit të avokaturës dhe qasjes në reformim të saj në pajtueshmëri me reformat në segmentet e tjera të sektorit gjyqësor, qasur më 12 dhjetor 2021. https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638

rekomandohet, në varësi prej volumit të punës në prokurori, që të emërohet një apo më shumë prokurorë që do të veprojnë në këto lloje të lëndëve³¹. Emërimi i një prokurori konkret nënkupton specializim të mëtijmë të prokurorit për sulme ndaj gazetarëve dhe punonjësve mediatik, që lidhet ngushtë me veprat penale për dhunë ndaj femrave ku përfshihen edhe femrat gazetare dhe punonjëset mediatike³².

- Rekomandohet që të detektohen mangësitë gjatë marrjes së denoncimeve për sulme ndaj gazetarëve dhe punonjësve të tjerë mediatik dhe të përgatitet udhëzim për të punësuarit në polici dhe MPB për veprim të unifikuar me këtë lloj denoncimesh.
- Rekomandohet që organet kompetentet vendosin personat e trajnuar në pozita adekuate në organin ku punojnë, me qëllim që t'i implementojnë ligjet në pajtueshmëri me trajnimet e bëra. Ky rekomandim ka të bëjë me MPB-në ku ndryshimet e shpeshta të pozicioneve kanë efekt negativ në punën e përgjithshme pasi që punonjësit e trajnuar dërgohen në vende të tjera të punës dhe kështu nuk kanë mundësi për të implementuar dijen e fituar gjatë trajnimit.
- Për shkak të interesit të shtuar të bashkësisë ndërkombëtare për sigurinë e gazetarëve dhe punonjësve mediatik, si dhe për shkak të rritjes së besimit në organet shtetërore dhe arritjes së nivelit më të lartë të transparencës ndaj opinionit, rekomandohet që në MPB dhe prokuroritë publike të implementohet një sistem efikas për evidencë të rasteve të denoncuarra për sulme ndaj gazetarëve.
- Rekomandohet që gjykatat ta përmirësojnë sistemin AKMIS me një zgjidhje që do të mundësojë regjistrimin e procedurave penale dhe kundërvajtëse në të cilat është sulmuar ndonjë gazetar apo punonjës mediatik, gjatë ushtrimit të aktiviteteve të tij të punës.

31 Shembull, në PTHP Shkup gjatë vitit 2013 dhe 2014 prokurorët publik ishin ndarë në dy grupe edhe atë : delikte pronash, vepra penale nga fusha e komunikacionit, vepra penale kundër jetës dhe trupit, dhe vepra penale që lidhen me evazionin fiskal.

32 Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20." Hetimet duhet të zbatohen nga njësite të specializuara për këtë qëllim nga autoritetet shtetërore ku punonjësve do tu mundësohet trajnim adekuat në fushën e normave ndërkombëtare dhe mekanizmave mbrojtës për të drejtat e njeriut ". https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

BIBLIOGRAFIA

Udhërrëfytes për zbatimin e temave të caktuara nga themelet Mbrojtje dhe Përndjekje nga Udhëzimet për Rekomandimin CM/Rec(2016)4 për mbrojtje të gazetarisë dhe gazetarëve dhe punonjësve mediatik DGI(2020)11, Këshilli i Evropës, qershor 2020

Raporti vjetor për organizatat partnere të Këshillit të Evropës për Promovim dhe mbrojtje të gazetarisë dhe sigurisë së gazetarëve , Këshilli i Evropës, prill, viti 2021.

Millan Spirovski, Verçe Todorovska – Kostovska, Tregues për nivelin e lirisë së mediave dhe për sigurinë e gazetarëve në vitin 2020, Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë, Shkup 2020, faqe 26.

Goran Rizaov, Prizma, 24 dhjetor 2014, <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsrniot-ponedelnik/>

Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://biroescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>

Observatori i Reformave Maqedonase, 2 qershor 2020, qasur më 15 dhjetor të vitit 2021, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasilnitsite-od-27-april/>

Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë – SHGM, kumtesë nga 11 dhjetori 2020, qasur më 15 dhjetor 2021, <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>

Gjykata Themelore Penale Shkup, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://bit.ly/3pp2153>

Raste të cënimit të të drejtës së gazetarëve 2021, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>

Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016

Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekullovski, Përmirësim të sigurisë së gazetarëve – nëpërmjet ndryshimeve në Kodin Penal - Analizë të standardeve ndërkombëtare dhe rregullativës vendore, Shkup 2020.

Analizë dhe rekomandime për ndryshime në Kodin Penal të Maqedonisë së Veriut për mbrojtje më të madhe të ekipeve gazetareske gjatë ushtrimit të detyrave të tyre profesionale, Sindikata e Pavarur e Gazetarëve dhe Punonjësve Mediatik, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораки-за-К3-FINAL.pdf>

Parlamenti i RMV-së, Propozim ligj për ndryshim dhe plotësim të Kodit Penal, qasur më 8 dhjetor 2021, <https://bit.ly/3erOIRY>

COE, Ree. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>

Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

Republika Hrvatka, Ministarstvopravosudza I uprave, Kaznenizakon, prociscenitekt, qasur më

- 11 dhjetor 2021, <https://mpu.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazнено-pravo/6441>
- Kodi Penal i Ruisë, 13.06.1996. N 63-F3, qasur më 11 dhjetor 2021, http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/#p2075
- Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekullovski, Përmirësimi i sigurisë së gazetarëve – nëpërmjet ndryshimeve në Kodin Penal – analizë e standardeve ndërkombëtare dhe rregullativës vendore, Shkup, 2020, faq 28-29.
- GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, qasur më 11 dhjetor 2021, <https://www.genderit.org/es/node/4705>
- New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, faq.41, пристапено на 11.декември 2021 година, <https://www.genderit.org/es/node/4705>
- IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> qasur më 11 dhjetor 2021
- OSCE, The Representative on Freedom of the media, DunjaMijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, faq. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>
- Konventa e Stambollit, <https://rm.coe.int/168008482e> qasur më 11 dhjetor 2021.
- Dr. Jasmina Dimitrieva, Verdikte të rëndësishme të GJEDNJ me koment : Gjuha e urrejtjes dhe veprat penale nga urrejtja, OSBE dhjetor 2016, faqe 10.
- ÖzgürGündem v. Turkey, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.
- Gongadze v. Ukraine, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.
- UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> qasur më 12 dhjetor 2021
- Propozim ligji për ndryshim dhe plotësim të ligjit për avokaturën, parashikon trajnime të vazhdueshme për avokatët, që organizohet nga Oda e Avokatëve me një fond të përcaktuar ligjor të orëve në nivel vjetor, si dhe një analizë gjithëpërfshirëse të vendosjes aktuale ligjore dhe punës së profesionit të avokaturës dhe qasjes në reformim të saj në pajtueshmëri me reformat në segmentet e tjera të sektorit gjyqësor, qasur më 12 dhjetor 2021, https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638
- Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20.” Hetimet duhet të zbatohen nga njësite të specializuara për këtë qëllim nga autoritetet shtetërore ku punonjësve do të mundësohet trajnim adekuat në fushën e normave ndërkombëtare dhe mekanizmave mbrojtës për të drejtat e njeriut “. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

POLICY PAPER

**KEY SYSTEM GAPS AND POSSIBLE SOLUTIONS
TO IMPROVE THE OVERALL ENVIRONMENT
IN SOCIETY IN TERMS OF THE SAFETY OF
JOURNALISTS AND MEDIA WORKERS**

Author: Olja Ristova

Skopje

January 2022

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Title: Key system gaps and possible solutions to improve the overall environment in society in terms of the safety of journalists and media workers – policy paper

Author: Olja Ristova

Publisher: Association of Journalists of Macedonia

Project: Safer Media Workers for Quality Journalism in North Macedonia

English translation: Kristina Naceva

Print: Grafotrade doo Skopje

Circulation: 150

This publication has been produced with a financial support from the Balkan Trust for Democracy, a project of the German Marshall Fund of the United States and the Royal Norwegian Embassy in Belgrade. Opinions expressed in this publication do not necessarily represent those of the Royal Norwegian Embassy in Belgrade, the Balkan Trust for Democracy, the German Marshall Fund of the United States, or its partners.

CONTENT

Introduction.....	54
1. Journalists security in the republic North Macedonia	56
2. Statistical overview.....	58
3. Legal framework for security of journalists and media workers.....	64
4. Examples of good practices in other countries.....	67
5. Gender specifics of online attacks.....	68
6. Judgments of the ECtHR.....	69
Recommendations.....	70
Bibliography.....	72

INTRODUCTION

Attacks on journalists and other media workers pose particularly serious human rights violations because they target not only individuals but also deprive others of their right to receive information, thus limiting public discussion, which is at the core of a pluralistic democracy¹. Media freedom is an integral element of global security and prosperity. Citizens need free media that will report freely and with accurate information. In countries where there are free media, societies are characterized as more prosperous. Very often, the problem is in government policies and the legal framework, which is insufficient or restrictive due to which journalists and media workers do not feel safe in doing their job.

Violence against journalists and media workers has been on the rise in the last decade. Namely, according to the 2021 Annual Report of the Council of Europe on the Promotion and Protection of Journalism and the Safety of Journalists², in 2020 more than 200 attacks on journalists were registered during the pandemic in Europe, which have a serious impact on the independence of journalism. Half of the attacks relate to the most serious and harmful violations of media freedom, such as murders, serious threats to life and physical attacks. The attacks are often not well investigated by competent institutions and bodies, and due to these reasons, the perpetrators go unpunished, while some journalists do not report them due to distrust in the institutions.

According to the register of the Association of Journalists of Macedonia, in the period from 2018 to 2020 in the Republic of North Macedonia were registered a total of 21 attacks on journalists and media workers³ that include physical threats, verbal threats, harassment, threats to life, as well as threats against the media and journalistic organizations. The number of verbal and online attacks has increased in the last year.

The purpose of this research is to analyse whether there is a clear legal framework that criminalizes violence against journalists, how many and what forms of protection the current legislation offers, whether all competent authorities work effectively, whether legally prescribed protection mechanisms work and whether the competent authorities, the police, the public prosecutor's office and the court implement the laws aimed at the prevention and protection of the right to life, physical and moral integrity, freedom of expression and their related rights.

-
- 1 Implementation Guide for Selected Topics from the Pillar Protection and Prosecution Guidelines for Recommendation CM / Rec (2016) 4 on the protection of journalism and the safety of journalists and other media workers DGI (2020) 11, Council of Europe, June 2020
 - 2 Annual Report of the Council of Europe Partnership Organizations for the Promotion and Protection of Journalism and the Safety of Journalists, Council of Europe, April 2021
 - 3 Milan Spirovski, Verche Todorovska-Kostovska, Indicators of the degree of media freedom and safety of journalists in 2020, Association of Journalists of Macedonia, Skopje, 2020, p.26

The preparation of this document was carried out through legal analysis of domestic legislation relevant to the protection of the physical and moral integrity of journalists and other media workers, analysis of the compliance of domestic legislation with international standards in this area with special emphasis on standards for the protection of women journalists and other media actresses-women from gender-based dangers during their work. An analysis of the data obtained with a request for access to public information from the Ministry of Interior of the Republic of North Macedonia, basic courts and basic public prosecutor's offices were performed, as well as analysis of relevant and publicly published data from government institutions and civil society organizations and associations on journalists and other media workers to the competent institutions.

1 JOURNALISTS SECURITY IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

The characteristic of the attacks on journalists in North Macedonia, as well as in all countries, especially European ones, is that they are not approached with the necessary degree of seriousness by the competent state authorities. Very few cases⁴ have a court ruling, while most of the reported cases of assault on journalists end up with a report to the Ministry of Interior or the Basic Public Prosecutor's Office, without being forwarded to the court or rejected.

Cases that support the thesis of impunity of perpetrators that in various forms attacked journalists and media workers and which are important to North Macedonia over the years are the following:

- On December 24, 2012, from the Parliament of Macedonia, where the draft budget for 2013 was debated, the parliamentary security entered the gallery where the journalists and media workers were housed, some of them were thrown out by force, among which was at that time the President of the journalists' association, Naser Selmani. The Association of Journalists filed a complaint with the Constitutional Court of Macedonia for violation of Article 16 of the Constitution, but the court ruled that there was no violation of this article, which guarantees that censorship is prohibited, and access to information is guaranteed⁵. A case was initiated before the European Court of Human Rights, Selmani and others against the Former Yugoslav Republic of Macedonia, after which the court ruled that there had been a violation of Articles 6 and 10 of the ECHR and ordered the State to pay EUR 5,000 each to the applicants⁶.
- The journalist Tomislav Kezarovski was convicted for a text he published in November 2008 in at that time the bi-weekly magazine "Reporter 92", which is a typical case of punishing a journalist with imprisonment while doing his job.
- The events on April 27, 2017, are proof of the position and treatment of journalists in North Macedonia. After the intrusion of representatives of the Civic Initiative "For a Common Macedonia" in the Parliament of the Republic of North Macedonia, journalists and media workers were physically attacked. At the end of April 2020, three journalists - Natasha Stojanovska, Dushica Mrgja and Goran Trpenoski,

4 For example, according to Table 1 with data from the Ministry of Interior in 2020, 10 reports were submitted to the Ministry of Interior in which journalists were injured, while according to Table 3 with data from the Basic Criminal Court Skopje, in 2020 only one case was processed.

5 Goran Rizaov, Prizma, December 24, 2014 <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsniot-ponedelnik/>

6 Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://biroescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>

victims of the violent intrusion in the Parliament on April 27, 2017, filed a private lawsuit against the state for violating the right to freedom of expression and compensation for non-pecuniary damage⁷. After the first instance verdict was passed, AJM published an announcement that it assesses the verdict for the events in the Parliament of April 27, 2017, as shameful and to the detriment of the journalists and the freedom of expression in our country and announced that will inform all relevant international organizations about the verdict⁸.”

- A typical case is the verbal threats addressed to the journalist of Alon Meri Jordanovska and the editor of TV Alfa Iskra Koroveshovska by the same perpetrator, who is among the few who have a court decision with a final court decision.
- In 2020, two cases of life threats were registered against the journalist Gorazd Chomovski from TV24 and the journalist Almedina Ismaili from TV21 for which there is no court decision.
- In 2020, online threats and attacks against women journalists increased, threats against Tanja Milevska from MIA and Miroslava Burns from Sloboden Pечат were registered.

There is no case of murder of a journalist in the statistics of state bodies and civil society organizations. Although there is no such case, measures should be taken to prevent and protect attacks on journalists, which will result in the detection of the perpetrators, a thorough investigation by the states of persecution and the conduct of court proceedings. This should be especially considered because usually the murders of journalists were preceded by threats against them, therefore the state authorities, police and prosecutors should take the threats against journalists seriously, keep records and act on reports. In this regard, it should be taken into account that threats also change their form. Before the mass use of the Internet, the threats were manifested by an interception in dark streets, by phone, physical attack, now with the mass use of social networks, the threats are mostly online, and the state authorities should have a serious approach to these reports.

7 Observatory of Macedonian Reforms, June 2, 2020, accessed on December 15, 2021,, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasilnitsite-od-27-april/>

8 The Association of Journalists of Macedonia - AJM, announcement from December 11, 2020, accessed on December 15, 2021 <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>

2 STATISTICAL OVERVIEW

For this analysis, requests for access to public information were sent to the Ministry of Interior, to all basic public prosecutor's offices and all basic courts in North Macedonia. The requests asked the following questions: how many charges / criminal charges for assaulting journalists or media workers were filed with the Ministry of Interior or the Basic Public Prosecutor's Office, how many charges were filed with the court or how many proceedings were conducted in the period 2019 and 2020 and from January 1, 2021 to October 30, 2021; for which criminal offenses the perpetrators were reported, i.e., whether criminal charges / charges were filed and proceedings were conducted for criminal offenses: Murder Article 123, Bodily injury Article 130, Serious bodily injury Article 131, Coercion Article 139, Unlawful deprivation of liberty Article 140, Endangering the security Article 144 or for some other criminal act provided in the Criminal Code in which as a victim - a journalist or media worker is injured; whether criminal charges / charges have been filed by the Computer Crime Sector at the Ministry of Interior or by the Public Prosecutor's Office for threats made through information system to journalists or media workers, in accordance with Article 144 paragraph 4 of the Criminal Code - Endangering security; how many of the submitters of criminal charges, i.e., victims or injured are women - journalists or media workers; how many of the applications have been processed to the Public Prosecutor's Office or to the competent basic court; is there a special department or inspectors / prosecutors / judges who are trained / specialized to act on crimes committed against journalists and media workers.

The data from all the answers are entered in one excel table, while in three separate tables the data from the Ministry of Interior, the basic public prosecutor's offices and the courts are separated, which are relevant for this analysis.

Table 1: Response from the Ministry of Interior to the request for access to public information

Year	2018	2019	2020	2021
Number of charges	10	15	10	8
Warning	3	7	3	
Criminal charges to the BPPO	4	1	1	1
Criminal charges to the BPPO			3	3
Misdemeanour	2	2	2	1
Official note		3		
Endangering security (Article 144)			3	
Endangering security (Article 144 paragraph 4) (статья 4)				2
Online or verbal threats			9	5
Infringement of copyright and related rights				1

The Ministry of Interior in its response included the statistics for 2018, although it was not stated in the request. It is noted that in 2018 and 2019 no criminal charges were filed, while in 2020 and 2021, 3 criminal charges were filed each with the competent Public Prosecutor's Office. For the other registered cases, 13 warnings were issued, and then 7 notifications were submitted to the Public Prosecutor's Office and a total of 7 misdemeanour charges.

The statistics of the Ministry of Interior show that in 2020, a total of 9 online and verbal threats were registered, of which 3 after reporting a criminal offence Endangering Security under Article 144 of the Criminal Code. For 2021, 5 online and verbal threats were registered, out of which 2 were for the criminal offence Endangering Security under Article 144 paragraph 4 of the Criminal Code.

There is progress in reporting online threats by journalists and an increased number of processed criminal charges by the Ministry of Interior to the competent public prosecutor's office for crimes in which, journalists are injured or victims.

On the other hand, there is a decrease in the number of applications from 2019 to 2021. This analysis cannot answer the question of why the number of reports has decreased, in terms of whether distrust of institutions has increased, whether it is a smaller number of attacks or perhaps the reason is increased activity of state authorities.

In the response of the Ministry of Interior, it is emphasized that on December 29, 2017, a Memorandum of Cooperation was concluded to undertake activities to improve the situation between the Ministry of Interior and AJM, after which the Assistant Minister of Public Relations was appointed as a person in charge of immediate response to any a problem that journalists have.

The Ministry of Interior does not answer the question of whether there are trained police officers or inspectors who will be responsible for handling reports by journalists and media workers, but states that “the Ministry of Interior processes both cases registered in police stations as well as the reports submitted to the Sector for Computer Crime and Digital Forensics, which can be reported ex officio, and which were previously possible to act only if they were reported at a police station.”

Table 2: *Response from the Public Prosecutor’s Office Skopje to the request for access to public information*

Year	The year is not specified
Number of criminal cases	5
Number of prosecutorial proceedings	8
Number of criminal proceedings	2
Injured journalists following filed report	8
Number of female victims	6
Number of male victims	2
Endangering security (Article 144, paragraph 4 of the Criminal Code)	2
Participation in a mob Article 285, paragraph 2	1
Judgment	2
Final verdict	1
Prison	2

For this analysis, requests for access to public information were sent to all 22 basic public prosecutor’s offices in North Macedonia. Answers were submitted by 16 public prosecutor’s offices, including the Public Prosecutor’s office in Skopje.

All answers from the public prosecutor’s offices, except for the Public Prosecutor’s Office Skopje, are identical and will be explained together. The response of the Public Prosecutor’s Office Skopje, which differs from all other responses of the Public Prosecutor’s Office, will be analysed separately.

The answers of 15 public prosecutor's offices state that in the period 2019, 2020 and from January 1 to October 30, 2021, no criminal charges have been filed for attacking journalists or media workers, no criminal charges have been filed. Murder under Article 123, Bodily injury of Article 130, Serious bodily injury under Article 131, Coercion Article 139, Unlawful deprivation of liberty Article 140, Endangering security Article 144 or any other criminal offence provided in the Criminal Code in which as a victim - Injured journalist or media worker, no criminal charges have been filed by the Sector for Computer Crime and Digital Forensics at the Ministry of Interior for threats made through an information system against journalists or media workers, in accordance with Article 144 paragraph 4 of the Criminal Code - Endangering security; there are no reports where women journalists or media workers are victims or injured, no reports are processed to the competent basic court; there is no special department or prosecutor / s who are trained/specialized to act on criminal charges for crimes committed against journalists and media workers.

The response of the Public Prosecutor's Office Skopje does not provide information by years as requested. According to the submitted information, in the period 2019, 2020 and from January 1 to October 30, 2021, 5 criminal charges were filed. Given that 8 journalists/media workers were injured, 8 public prosecution proceedings were conducted, but only 2 indictments were filed with the Basic Criminal Court.

Out of a total of 8 public prosecution procedures, in 3 actions are taken in the pre-investigation procedure, in 2 with a resolution it was determined that there is no place for public prosecution intervention⁹, in one procedure it was determined that the messages sent through the social network Telegram were not charged, because they are only defamation and insult, which are decriminalized and the injured parties can seek protection in civil proceedings and charges have been filed in 2 proceedings.

The Public Prosecutor's Office Skopje completes the list of criminal acts that can be committed against a journalist/media worker with information that charges have been filed against 7 persons for the criminal act Participation in a mob under Article 285 paragraph 2 of the Criminal Code, which event refers to the protest against the "Monster" case in which the cameraman B.S. on TV Sonce suffered severe bodily injuries. The perpetrators were sentenced to prison with a first instance verdict that is not final.

Out of 8 injured journalists/media workers, 6 are female and 2 are male.

The Public Prosecutor's Office in Skopje does not provide an answer to the question of whether there are trained public prosecutors who are responsible for handling reports in which the injured / victims are journalists and media workers.

⁹ When the public prosecutor determines there is no evidence of a reasonable suspicion for a criminal offense punishable by law, he confirms by a resolution that there is no room for a public prosecution of the case.

Table 3: Response from the Basic Criminal Court Skopje to the request for access to public information

Year	2019	2020	2021
Number of criminal proceedings	0	1	0
Injured journalists	0	2	0
Number of female victims	0	2	0
Number of male victims	0	0	0
Endangering security (Article 144)	0	1	0
Judgment	0	1	0
Final verdict	0	1	0
Criminal sanction	0	1	0

For this analysis, requests for access to public information were sent to all 26 basic courts in North Macedonia. Answers were submitted by 24 basic courts, including the Basic Criminal Court Skopje.

It is important to note that out of 24 basic courts that responded to the requests, only 5 of them stated that they performed the checks through AKMIS - Authorized Information System for case management in the courts, while the other courts did not state how they received the information.

The Bitola court is even more precise and emphasizes that “data on the profession or occupation of injured persons according to the criminal registry are not entered in the AKMIS system, so it is not possible to filter such data if they exist, i.e., we are not able to give you such information.”

The answers of 23 basic courts state that in the period for the years 2019, 2020 and from January 1 to October 30, 2021, no charges have been filed for attacking journalists or media workers, no charges for criminal acts Murder under Article 123, Bodily injury from Article 130, Serious bodily injury from Article 131, Coercion Article 139, Unlawful deprivation of liberty Article 140, Endangering security Article 144 or any other criminal offence provided in the Criminal Code in which a journalist is injured or a media worker, no charges for Endangering Security have been filed in accordance with Article 144 paragraph 4 of the Criminal Code for threats made through an information system against journalists or media workers; there are no allegations that women journalists or media workers are victims or injured; there is no special department or judge/judges who are trained/specialized to act in criminal proceedings against journalists and media workers.

The response of the Basic Criminal Court Skopje states that in the period 2019, 2020 and from January 1 to October 30, 2021, two criminal proceedings were filed, which ended with a final court verdict in which the injured / victims are journalists and media workers, which were objects of public interest and covered by the media. In the case, K.br.212 / 20 the defendant E.J. was finally sentenced to imprisonment for the crime of endangering security in accordance with Article 144 paragraph 4 of the Criminal Code where two, woman journalists were injured. In the case, K.br.631 / 18¹⁰ the defendant M.K. was finally sentenced to imprisonment for the crime of Violence under Article 383, paragraph 3, in conjunction with paragraph 1 of the Criminal Code, where a journalist and a camera operator were injured.

Out of 4 injured journalists/media workers, 2 are female and 2 are male.

The Basic Criminal Court Skopje to the question whether there are trained judges who are competent to act in cases in which injured/victims are journalists and media workers answers “in the Basic Criminal Court Skopje, and also in no first instance court in the country the legislator did not provide a specialized department or a judge who only acts on cases of crimes committed against journalists or media workers.”

When analysing the submitted data on the request for access to public information, the starting point is the AJM records¹¹ for cases of violation of journalists’ rights as of 2021, because it is currently the most relevant source of data on attacks on journalists/ media workers given that it records all attacks reported by journalists, as well as those for which they did not file a formal report to the Ministry of Interior or the Public Prosecutor’s Office.

It is noted that there are differences between the records of AJM and the records of the Ministry of Interior, the Public Prosecutor’s Office, and the courts, both quantitative and territorial. The quantitative difference is due to the lack of a quality data recording system by all authorities. The territorial difference cannot be explained. Namely, for the needs of this analysis, data for the entire territory of RNM were asked. According to the received answers, it seems that there are no attacks on journalists and media workers in other cities and settlements except in the capital Skopje. In contrast to the responses of the competent authorities, according to the records of AJM, attacks on journalists and media workers in the period covered by the analysis, i.e., in 2019, 2020 and 2021 took place in Kumanovo, Tetovo and Kichevo.

Collecting, analysing, and comparing these data leads to the conclusion that journalists primarily inform the public about the attacks through their media and their profiles on social networks, and then the news is transmitted through all media.

10 Basic Criminal Court Skopje, accessed 8 December 2021, <https://bit.ly/3pp2I53>

11 Cases of violation of the rights of journalists 2021, accessed on December 8, 2021, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>

The second step according to the analysis is a report to AJM, while the third step is a report to the Ministry of Interior/police station or public prosecutor's office. This undoubtedly shows a low level of trust in the institutions.

3 LEGAL FRAMEWORK FOR SECURITY OF JOURNALISTS AND MEDIA WORKERS

The Republic of North Macedonia, as a country that aspires to be part of the European Union and is striving for a date for negotiations, is constantly in the process of harmonizing its laws with the EU legislation. The Government of RNM continuously initiates harmonization of the national legislation with the European acquis, which means acceptance of the provisions contained in the EU regulation and the recommendations of the Council of Europe.

Crucial to the safety of journalists and media workers is Council of Europe Recommendation CM / Rec (2016) 4 of the Committee of Ministers¹² to member states on the protection of journalism and the safety of journalists and other media workers, according to which the governments of the signatory states should explicitly recognize that violence against journalists is a direct threat to democracy. Political will is therefore needed to create and ensure a favourable environment for freedom of expression guaranteed by Article 10 of the European Convention on Human Rights. Positive messages should be sent by the government that freedom of expression is vital to democracy. States are obliged urgently to ensure the protection of journalists and other media workers through prevention, protection, prosecution, awareness raising, as well as the implementation of the best practices of the Council of Europe member states and their legislation. States should check that they have a clear legal framework that protects the right to life, freedom of expression and their related rights, and whether they are effective in practice. If not, the laws must be reformed to ensure their implementation.

International documents and agreements ratified by North Macedonia relevant to the safety of journalists and other media workers, covering the protection of human rights, including the safety of journalists, directives and recommendations of the Council of Europe, followed by analyses conducted in the field of security improvement Improving the safety of journalists - by amending the Criminal Code - Analysis of international standards and domestic regulations¹³ and Analysis and

12 Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016

13 Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekulovski, Improving the Safety of Journalists - by Amending the Criminal Code - Analysis of International Standards and Domestic Regulation, Skopje 2020

recommendations for amending the Criminal Code of the Republic of Macedonia for increased protection of journalist teams in the performance of their professional duties¹⁴, as and the analysis of the domestic legislation, clearly show the need to approach changes in the legislation to prevent and protect against attacks on journalists and other media workers.

Respecting the directives and recommendations, the Government of RNM in July 2021 prepared a Draft Law on Amendments to the Criminal Code, which states “These amendments to the Criminal Code cover interventions in several areas where there is a need for urgent intervention. namely: implementation of the Istanbul Convention, intervention in crimes related to the safety of journalists, amendment of certain provisions of the Criminal Code (in the field of confiscation and torture) as a result of judgments rendered by the European Court of Human Rights violation of the provisions of the Convention...”¹⁵“

In addition to the members of the working group set up by the Minister of Justice, the Association of Journalists of Macedonia also participated in the preparation of the draft law with its proposals for the changes related to the safety of journalists and media workers.

The working group proposed changes in certain crimes with a qualifying form if the crime was committed against a journalist or media worker, for which stricter penalties are prescribed.

A definition of a journalist that reflects a widely accepted functional approach is the following: A journalist is any natural or legal person who is engaged regularly or professionally in the collection and dissemination of information to the public through any means of mass communication¹⁶. Media workers include reporters, photographers and all those who directly support the journalistic profession¹⁷, such as bloggers, columnists, civic activists who communicate through social networks.

The analysis of the proposed amendments to the CC shows that the government has the political will to make legal changes to increase the safety of journalists and other media workers. The intervention was made in the provisions for the criminal offences Murder Article 123, Coercion Article 139, Endangering the security Article 144 and Prevention of an official from performing an official activity Article 382 of

14 Analysis and recommendations for amendment of the Criminal Code of the Republic of Macedonia for increased protection of the journalistic teams in performing their professional duty, Independent Trade Union of Journalists and Media Workers, accessed on December 8, 2021, <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораци-за-КЗ-FINAL.pdf>

15 Assembly of RNM, the draft law amending the Criminal Code, accessed on 8 December 2021, <https://bit.ly/3erOIRY>

16 COE, Rec. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>

17 Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

the Criminal Code, which provides for more severe qualification and more severe punishment if the crime was committed against a journalist or other media worker.

Namely, the changes expand the scope of protection of persons who perform activities of public interest. In this context, a higher degree of protection for the criminal offences of Murder Article 123, Coercion Article 139, Endangering the security Article 144 and Prevention of an official from performing an official action Article 382 of the Criminal Code, in addition to the prescribed “judge,” a public prosecutor or a lawyer, in the performance of his / her function, i.e., activity or official or military person in the performance of the activities of public or state security or in the duty of keeping public order, catching a perpetrator of a crime or keeping a person deprived of liberty” are prescribes for “a doctor or other healthcare worker, journalist or other media worker or another person who performs activities of public interest in the performance of professional tasks or in connection with the performance of professional tasks that he undertakes within the scope of his powers.”

It is necessary to emphasize that these changes are proposed with an indication of special urgency, as urgent, which emphasizes the political will to urgently put on the agenda of the amendments to the draft law. If these changes are adopted, a higher degree of criminal protection of journalists and media workers will undoubtedly be provided.

4 EXAMPLES OF GOOD PRACTICES IN OTHER COUNTRIES

Croatia

Article 139 of the Criminal Code of Croatia prescribes the criminal offence of Threat, with a more severe qualification in paragraph 3, according to which if this offence is committed by “an official or responsible person in relation with his work or position or against a journalist in connection with his work ...” will be sentenced to six months to five years in prison¹⁸.

Russia

The Criminal Code of Russia (Article 144)¹⁹, prescribes the criminal offence Preventing a journalist from performing their professional duty, the basic offence is committed by preventing by coercion the dissemination or non-dissemination of information which is punishable by a proper fine or community service. One of the qualifying forms is for the person to commit the crime while performing an official duty. In this case, the perpetrator will be punished with a fine, forced labour, a suspension that can last for three years or permanent imprisonment. The second qualifying form is if the offences in paragraphs 1 or 2 are accompanied by violence against a journalist, or his close relatives, or damage and destruction of his property, as well as threats of such violence, are punishable by forced labour for a period of five years or sentence imprisonment for a term of six years or deprivation of the right to perform a certain activity for a period of up to three years or without it.

Finland

The Finnish Criminal Code includes two provisions that deal with offensive or threatening communications, and these provisions can be applied in an online context. The first of these provisions is called the act of “stalking”.²⁰

Chapter 25, Part 7 (a) of the Criminal Code - Stalking, a person who constantly threatens, observes, contacts or otherwise similarly unjustifiably stalks another, so that it causes fear or anxiety to the person being stalked, will be convicted of stalking to a fine or imprisonment of up to two years unless an equal or more severe punishment is provided elsewhere in the law on the crime.

18 Republic of Croatia, Ministry of Justice and Administration, Criminal Code, consolidated text, accessed on 11 December 2021 <https://mpu.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazne-no-pravo/6441>

19 Criminal Code of Russia 13.06.1996. N 63-FZ, accessed on December 11, 2021 http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/#p2075

20 Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekulovski, Improving the Safety of Journalists - by Amending the Criminal Code - Analysis of International Standards and Domestic Regulation, Skopje 2020, p. 28-29

5 GENDER SPECIFICS OF ONLINE ATTACKS

Online media in recent years enable rapid dissemination of information and active participation of the public in the exchange of ideas and news. At the same time, the digitalisation of the media has made journalists more vulnerable to threats and intimidation of various forms. Journalists, bloggers and other media workers are disproportionately experiencing gender-based threats, harassment and intimidation online, which has a direct impact on their security and future online activities.²¹

Reports in European countries show that two-thirds of female journalists suffer from gender-based cyberbullying and that female journalists are three times more likely to be harassed online than their male counterparts are.²² Internet attacks take the form of sexual harassment and intimidation, and even threats of rape and sexual violence, targeting women journalists.

A survey by the International Federation of Journalists²³ shows that although half of those cases were reported, the harasser was identified or brought to justice in only 13% of cases. The former OSCE Representative on Freedom of the Media called for better training for law enforcement officials to improve their understanding and to investigate threats and other online (gender-based) crimes and stressed that threats and harassment on the Internet that constitute crimes must be prosecuted and treated as offences committed offline. Training and guidance should also emphasize that threats to life and physical integrity, including threats of rape, should be given priority over prosecution²⁴.

The Istanbul Convention²⁵ in Article 15 requires States Parties to provide training for all those, including government agencies working with victims of violence against women, to prevent and detect such violence, equality between women and men, the needs and rights of victims, and to prevent secondary victimization.

21 GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, accessed December 11, 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

22 New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, p.41, accessed December 11, 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

23 IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> accessed 11 December 2021

24 OSCE, The Representative on Freedom of the media, Dunja Mijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, p. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>

25 Istanbul Convention, <https://rm.coe.int/168008482e> accessed 11 December 2021

6 JUDGMENTS OF THE ECHR

The European Court of Human Rights (ECtHR) is the only court at the European level whose judgments are binding on states, and which can award equitable redress in the event of a violation is found²⁶. The European Court of Human Rights has an extensive list of judgments related to the safety of journalists and media workers in the course of their work. Most often, these judgments refer to a violation of Article 2 of the Convention which guarantees the right to life, Article 3 which refers to the prohibition of torture and ill-treatment, Article 6 which guarantees the right to a fair and just trial, Article 10 which guarantees the right to freedom of expression.

Judgments relevant to this analysis are *Ozgur Gundem v Turkey*, Application No. 23144/93, the judgment of 16 March 2000, ECHR 2000-3 i and *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

The concept of positive commitment takes on greater significance concerning any violence or threats of violence directed by individuals against the medium, such as the press, who practice freedom of speech. In the case, *Özgür Gündem v. In Turkey*, the applicants complained that the *Özgür Gündem* newspaper²⁷ had been forced to suspend its publication due to the campaign of attacks on journalists and others related to it, as well as due to legal action taken against the newspaper and its staff. A violation of Article 10 in connection with the attacks on the newspaper and its staff has been established. The court found that the authorities had not taken effective steps to investigate and provide protection against unlawful acts involving violence. In this regard, the authorities have not fulfilled their positive obligation to protect the newspaper in exercising its freedom of expression.

In the case of *Gongadze v. Ukraine*,²⁸ the court has found a violation of Article 2 following the authorities' failure to protect the life of Georgy Gongadze. The court found that during the investigation, the authorities were more concerned with proving the insufficient involvement of senior state officials in the case than revealing the truth about Gongadze's disappearance and death. Accordingly, the Court found a violation of the procedural aspect of Article 2 in connection with the failure to conduct an effective investigation into the case.

26 PhD. Jasmina Dimitrieva, Significant judgments of the ECtHR with commentary: Hate speech and hate crimes, OSCE December 2016, p.10

27 *Özgür Gündem v. Turkey*, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.

28 *Gongadze v. Ukraine*, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

RECOMMENDATIONS

- Immediate putting on the voting agenda of the Draft Law on Amendments to the Criminal Code, which was sent to the Parliament of the Republic of North Macedonia on July 27, 2021, which includes crimes committed against a journalist and media worker for which a more difficult qualification is envisaged and more severe punishment. The changes also include the state's obligation to implement the Istanbul Convention, which specifically protects women journalists from gender-based attacks.
- Considering that the working group set up by the Minister of Justice to amend the Criminal Code, is working in parallel on the preparation of a completely new Criminal Code, it is recommended to submit proposals for new crimes related to the protection of journalists and media workers, following the examples to other countries.
- Conduct training in the spirit of the UN Action Plan on the Safety of Journalists and the issue of impunity for law enforcement²⁹, judicial and other civil servants responsible for fulfilling the state's obligations to protect journalists and other media workers.
- To provide regular training for judges, prosecutors,³⁰ and law enforcement agencies on their responsibilities under humanitarian and international human rights law, the important role of journalists and other media workers in a democratic society, and the specifics of investigating attacks on journalists and review in those cases by the courts, the special needs for the protection of journalists and other media workers, including gender-specific issues.
- It is recommended that journalists and human rights organizations be involved in the preparation of training programs and the implementation of training for judges, prosecutors, lawyers and law enforcement agencies.
- Considering the specifics in dealing with criminal charges for attacks on journalists and media workers, which is closely related to the crimes of violence against women, including women journalists and media workers, aimed at the

29 UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> accessed 11 December 2021

30 The draft law amending the law on advocacy envisages the introduction of continuous training for lawyers, organized by the Bar Association with a legally established number of classes per year, as well as a comprehensive analysis of the existing legal structure and work of the legal profession and access to its reform in accordance with the reforms in other segments of the justice sector, accessed on December 12, 2021, https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638

implementation of the Istanbul Convention, are recommended, depending on the workload of the prosecution, to appoint one or more public prosecutors to act on this type of case³¹. The appointment of a specific prosecutor implies further specialization of the prosecutor for reports of attacks on journalists and media workers, which is closely related to the crimes of violence against women, including women journalists and media workers³².

- It is recommended to detect weaknesses in receiving reports of attacks on journalists and other media workers and to prepare instructions for police and MoI staff for unified handling of this type of report.
- It is recommended that the competent authorities place the trained persons in appropriate positions in the structure in which they work to implement the laws in accordance with the conducted training. This recommendation refers to the Ministry of Interior where frequent reassignments have a negative effect on the overall work because the trained officials are deployed to other jobs where they will not be able to apply the knowledge gained through the training.
- Due to the increased interest of the international community for the safety of journalists and media workers, as well as for increasing trust in state bodies and achieving a higher degree of transparency to the public, it is recommended to introduce an efficient system for recording cases of attacks on journalists at the Ministry of Interior and Public Prosecutor's Offices.
- It is recommended that the courts upgrade the AKMIS system with a solution that will enable the separate criminal and misdemeanour proceedings in which a journalist and media worker was attacked in the performance of their activities.

31 For example, in the Public Prosecutor's Office Skopje during 2013 and 2014, public prosecutors were divided into groups: property offenses, criminal offenses in the field of traffic, criminal offenses against life and bodily injury and criminal offenses related to tax evasion.

32 Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20." Investigations should be carried out by specialized, dedicated units of the relevant state authorities where officials are provided with appropriate training in the field of international norms and safeguards for human rights". https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

BIBLIOGRAPHY

- Implementation Guide for Selected Topics from the Pillar Protection and Prosecution Guidelines for Recommendation CM / Rec (2016) 4 on the protection of journalism and the safety of journalists and other media workers DGI (2020) 11, Council of Europe, June 2020
- Annual Report of the Council of Europe Partnership Organizations for the Promotion and Protection of Journalism and the Safety of Journalists, Council of Europe, April 2021
- Milan Spirovski, Verche Todorovska-Kostovska, Indicators of the degree of media freedom and safety of journalists in 2020, Association of Journalists of Macedonia, Skopje, 2020, p.
- Goran Rizaov, Prizma, December 24, 2014 <https://prizma.mk/dve-godini-po-tsriot-ponedelnik/>
- Selmani and others v. The Former Yugoslav Republic of Macedonia – Judgment <https://biroescp.gov.mk/wp-content/uploads/2016/12/СЕЛМАНИ-И-ДРУГИ-ПРОТИВ-РЕПУБЛИКА-МАКЕДОНИЈА-Пресуда.pdf>
- Observatory of Macedonian Reforms, June 2, 2020, accessed on December 15, 2021, <https://mediaobservatorium.mk/novinari-ja-tuzhat-drzhavata-shto-ne-gi-kazni-nasilnitsite-od-27-april/>
- The Association of Journalists of Macedonia - AJM, an announcement from December 11, 2020, accessed on December 15, 2021 <https://mk.tv21.tv/znm-novinari-od-27-mi-april-po-vtor-pat-zhrtvi-ovoj-pat-od-sudot/>
- Basic Criminal Court Skopje, accessed 8 December 2021, <https://bit.ly/3pp2153>
- Cases of violation of the rights of journalists 2021, accessed on December 8, 2021, <https://znm.org.mk/povreda-na-novinari/>
- Recommendation CM/Rec (2016)4, Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalist and other media actors, 13 April 2016
- Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekulovski, Improving the Safety of Journalists - by Amending the Criminal Code - Analysis of International Standards and Domestic Regulation, Skopje 2020
- Analysis and recommendations for amendment of the Criminal Code of the Republic of Macedonia for increased protection of the journalistic teams in performing their professional duty, Independent Trade Union of Journalists and Media Workers, accessed on December 8, 2021 <https://ssnm.org.mk/wp-content/uploads/2017/11/Анализа-и-препораки-за-К3-FINAL.pdf>
- Assembly of RNM, the draft law amending the Criminal Code, accessed on 8 December 2021, <https://bit.ly/3erOIRY>
- COE, Rec. No. R (2000) 7, Committee of Ministers To Member States on the Right of Journalists not to Disclose Their Sources of Information (adopted 08 March 2000) <https://rm.coe.int/16805e2fd2>
- Christof Heyns and Sharath Srinivasan, Protecting the Right to Life of Journalists: The Need for a Higher Level of Engagement, Human Rights Quarterly, May 2013, The Johns Hopkins University Press

The Republic of Croatia, Ministry of Justice and Administration, Criminal Code, consolidated text, accessed on 11 December 2021 <https://mpu.gov.hr/pristup-informacijama-6341/zakoni-i-ostali-propisi/zakoni-i-propisi-6354/kazneno-pravo/6441>

Criminal Code of Russia 13.06.1996. N 63-FZ, accessed on December 11, 2021 http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/#p2075

Kostadin Bogdanov, Ivan Breshkovski, Dragan Sekulovski, Improving the Safety of Journalists - by Amending the Criminal Code - Analysis of International Standards and Domestic Regulation, Skopje 2020, p. 28-29

GenderIT.org, New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, accessed December 11, 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

New challenges to freedom of expression: countering online abuse of female journalists, p.41, accessed December 11, 2021 <https://www.genderit.org/es/node/4705>

IFJ global survey shows massive impact of online abuse on women journalists - IFJ <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/article/ifj-global-survey-shows-massive-impact-of-online-abuse-on-women-journalists.html> accessed 11 December 2021

OSCE, The Representative on Freedom of the media, Dunja Mijatovic, Communiqué on the growing safety threat to female journalists online, 02/201, p. 44 <https://www.osce.org/representative-on-freedom-of-media/411206>

Istanbul Convention, <https://rm.coe.int/168008482e> accessed 11 December 2021

PhD Jasmina Dimitrieva, Significant judgments of the ECtHR with commentary: Hate speech and hate crimes, OSCE December 2016, p.10

Özgür Gündem v. Turkey, no. 23144/93, §§ 42-43, ECHR 2000-III.

Gongadze v. Ukraine, no. 34056/02, ECHR 2005-XI.

UN Plan of Action on the Safety of Journalists and the Issue of Impunity (unesco.org) <https://en.unesco.org/un-plan-action-safety-journalists> accessed 12 December 2021

The draft law amending the law on advocacy envisages the introduction of continuous training for lawyers, organized by the Bar Association with a legally established number of classes per year, as well as a comprehensive analysis of the existing legal structure and work of the legal profession and access to its reform in accordance with the reforms in other segments of the justice sector, accessed on December 12, 2021, https://ener.gov.mk/Default.aspx?item=pub_regulation&subitem=view_reg_detail&itemid=66638

Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors, Guidelines, Prosecution, General requirements, 20." Investigations should be carried out by specialized, dedicated units of the relevant state authorities where officials are provided with appropriate training in the field of international norms and safeguards for human rights". https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1

CIP

Здружение на новинарите на Македонија